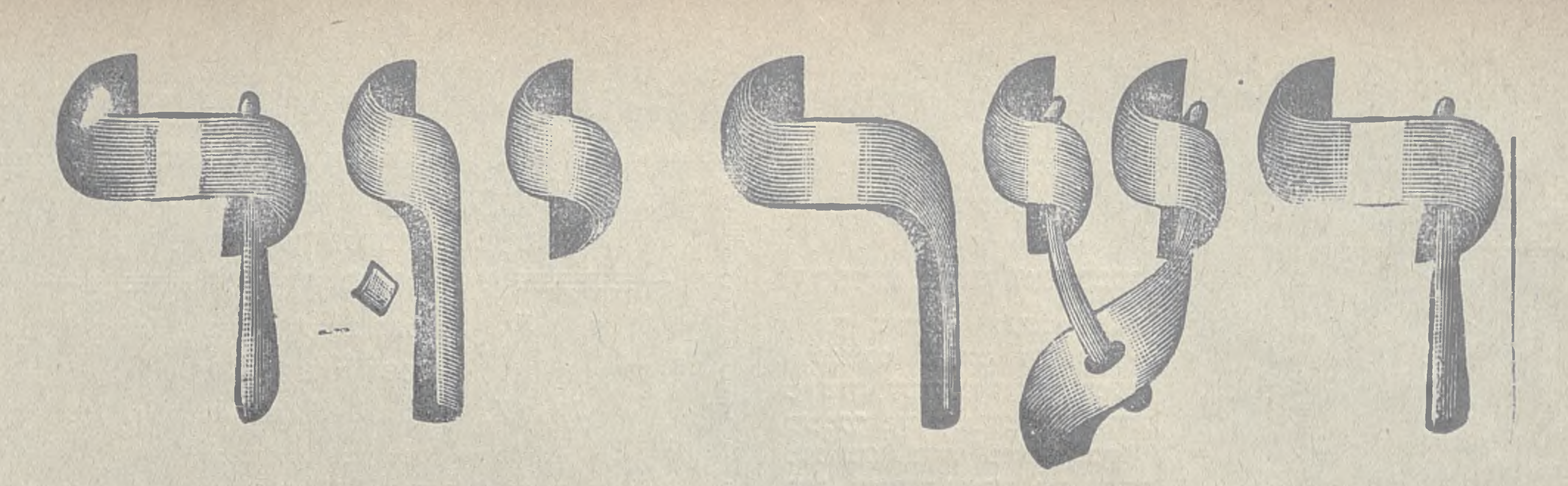

(DER JUDE)

צייטשריפט

פיר אלע יודישע אינטערעסען.

ערשיינט יעדע וואָך.

פערלאג: חברה „אחיאסף“.

דער פרייז פיר רוססלאנד:
גאנץ יאָהרליך —.5 רוביל.
האלב יאָהרליך —.3 רוביל:
פיערטעל יאָהרליך 1.50 רו"כ.
מען קען אויך אויסצאהלען אין 3 ראטען:
ביים אבאנירען — 2 רוביל
דען 1טען אפריל — 2 „
דען 1טען אויגוסט — 1 „

איינצעלנע נומערן 15 קאפ. — 30 העלער.

אבאנאמענטס פרייז יאָהרליך:
אָסטרייך-אונגארן —.12 קראָנען.
האַלביאָהריג —.6 „
פירטעליאָהריג —.3 „
דייטשלאנד —.10 מארק.
ארץ ישראל —.12 פראנק.
אנדערע לענדער —.15 „
אמעריקא, ענגלאנד—.10 שילינג.

פרייז פון מודעות (אנצייגען):
פיר יעדער קליינע שורה פעטיט 20 העלל ער, 25 פפעניג, 10 קאפ.

קראקויא, כסלו תרס"א. | נומר 49. | Krakau. 6 December 1900.

אינהאלט:

ה. תרס"א ← וואכענ־קאלענדער (לוח) ← 1900

די טעג פון חודש	די טעג פון וואָך	כסלו דעצעמבער־גרודזיען		נייער ס. דעצעמ.	אלט. ס. נאיאב.
י"ז	זונטאג			9	27
י"ח	מאנטאג			10	28
י"ט	דינסטאג			11	29
כ'	מיטוואך			12	30
כ"א	דאנערס.		*) דעצעמבער	13	*1
כ"ב	פרייטאג			14	2
כ"ג	שבת	שבת וישב. מבה"ח.		15	3

טאג	יאהר	קורצע פערצייכנונגען פון דער יודישער געשיכטע.
י"ז	ה'תק"ל	געשטארבען הר"ר מאיר בומסלא פראגער רב.
י"ח	ד.תתקצח	„ ר' אברהם בן הרמב"ם.
„	ה' תר"ן	„ הג' ר' מרדכי עליאשבערג רב אין בויסק.
י"ט	ה'תקלב	„ ה"ר בער פון מעזעריטש.
י'	ה'תקנ"ז	איז ארויס פון תפיסה הר' שניאור זלמן מלאדי.
כ'	ה'תרל"ז	געשטארבען הר' יצחק אליהו לנדא ווילנאער דיין.
כ"א	ג' תרנא	האט יוחנן הורקנס איינגענומען שכם און צושטערט דעם טעמפעל פון בערג גריזים.
כ"ב	ה' תס"ו	געשטארבען ר' אליעזר אשכנזי („מעשי ד'“) אין קראקא.
„	ג'תקצ"ג	„ הג' ר' זלמן מירלס, דער איידע פון הג' יעב"ץ.
כ"ג	ח'תקנ"ב	„ הג' דוד טעבלי שיף רב אין לאנדאן („לשון זהב“).

צו אבאָנירען:

אין קראקא:
Administration „DER JUDE“, Krakau, Gertrudy 19.

אין ווארשא:
Verlag „Achiasaf“, Warschau, Postkiste Nr 25, mündlich: Twarda 6, Thür 4.

אין וויען:
E. Torczyner, Wien II. Krumbaumg. I.

אין לאדז, ביי אונזערעם פערטרעטער:
S. Hochberg, Lodz, Cegielnianastr. 36.

דער יוד' איז אויך איינגעטראגען אין דער צייטונגספרייזליסטע דער ק. ק. עסטרייכישען פאָסט אונטער דער נומער 1920 a Nachtrag VII.

Парижская папиросная бумага

„Ле Дернiеръ Картушъ“

требовать исключительно гильзъ а также папиросныхъ книжекъ изъ настоящей французской бумаги „Ле Дернiеръ Картушъ“

Бумажка эта признана Химичес. Лаборатр. Варшав. Император. Университета САМОЮ ЛУЧШЕЮ.

Образцы бумажки разныхъ сортовъ высылаетъ безплатно.

ТОРГОВЫЙ ДОМЪ

А. ЗИЛБЕРЛЯСТЪ

въ ВАРШАВѢ

Граничная улица № 6.

כירורגישע הינעקאלאגישע
פריוואט-קליניק
פֿון
ד״ר רייכשטיין און וואוועלבערג

אין ווארשא, לעשנא 31. די אנשטאלט געפינט זיך אין א גאָרטען. עס זענען דאָ שפּעציעלע צימּמער פֿיר קימפּעטאָרען (אָהנע מעלדונג) פּרייז פֿון 2 ביז 5 רו״כ. שטרענג כשר׳ע קיך. אמבולאטאריום פֿון 10 ביז 12 אוהר.

עקזיסטירט פֿאָן 1824-טען יאהר
פאבריק פון פלאטירטע כלים
יוזעף פראזשע

ווארשוי, עלעקטאראלנא Nr. 16

Józef Fraget

w WARSZAWIE, ul. Elektoralna Nr. 16.

אייגענע געשעפֿטען געפֿינען זיך:
אין ווארשוי: סענאטארסקא 17 — קראקויער פֿאָרשטאדט 69 — נאלעווקי 16. אין לאָדז: פיאטרקאווסקא 61.

АПТЕКА АП. КОВАЛЬСКАГО

въ Варшавѣ, Граничная ул. № 10.

פערפערטיגט ען-גראה און עמפּפֿעהלט די בעריהמטע מיטלען פֿון וול. רוססיאן.

Brassikon געגען פֿערשיעדענע קאָפּ און צאהן שמערצען מיגריגען א.ז.וו. א 40, 80 ק׳ 1,50 ר 2,50 ר׳ פלאקאָן. מיט פארטא א פלאקאָן פֿון 80 ק׳ קאָסט 1 ר׳ און 2 ר׳ 3 ר׳.

Granulki געגען הוסטען, שווערעס אטהמען (אסטהמע) א 60 ק׳ 2 שאכטעל מיט פאָרטא 1.50 ר׳.

Pastylki געגען זגאגע, מאגען ברענונג און מאָגען קראנקהייטען א 40 קאפ. 2 שאָכטעל מיט פארטאָ 1 ר׳.

Sudorin געגען אָבבריהען, שוויצען פֿון קערפּער און שוויים גערוך פֿון די פֿיס, הענד, פאחוועס, א 25 ק׳, 45 ק׳ 75 ק׳ מיט פארטא 1 רו״כ. (א שאכטעל 75 קאָפּ.)

Klawiol צו אראָבנעמען מאזאָלין (אדציקעס) בראָדאווקעס א 45 ק׳ פֿיר 2 פלאָשען מיט פאָרטא 1 ר׳.

Krynol געגען פֿליהע, פערהיט פֿון ליסינע, נעמט ארויס שופּפען שטארקט די האאר און מאכט זיי וואקסען א 1.20 ר׳, 2 00 ר׳ מיט פאָרטא 1,50 ר׳ 2.25 רו״כ.

Maltmel קארמעלקעס, געגזין הוסטען און צום שטארקען. פֿון האָניג, מאלץ און ברוסטקרייטעכצער, מיגרען שטיפֿטען פֿון אָמתין מענטאָל און דארום זעהר ניצליך. פאסטילען פֿון כינעזישע ראבארבער, און פֿערשידענע אנדערע. ביי יעדע רפואה געפֿינט זיך א בעשרייבונג ווי זי צו בעניצען.— בעשטעלונגען ווערדען געשיקט אָהנע האנדגעלד אויף פאָסטנאכנאהמע.

סוחרים בעקומען איין גראָסען ראבאט. צו בעקומען אין אלע אפטעצניע מאגאזינען און אויך אין אפטעקען.

ПАМЯТЬ

лицъ каждаго возр. (начиная съ 8 л. до глубокой старости) укрѣпляетъ лично и заочно (въ 10 легкихъ ур.)

ПРОФЕССОРЪ МНЕМОНИКИ
Членъ Парижской Академiи

С. Файнштейнъ.

Первый и единственный въ Россiи преподаватель искусства изощренiя и укрѣпленiя памяти и устраненiя разсѣянности.

Посредствомъ моего метода, основ. на законахъ физiологiи, психологiи, логики и педагогики, память возвращается потерявшимъ ее, дѣлается хорошей у имѣющихъ плохую и лучшей—у обладающихъ хорошей.

Въ несомнѣнной пользѣ и цѣлесообразности моего метода убѣдились въ теченiе моей 14-лѣтней дѣятельности на поприщѣ преподаванiя мнемоники въ Россiи и заграницей, г. г. **священники, врачи, педагоги, военные, студ., актеры, художники** и тысячи др. лицъ разн. профессiй, знанiй и возрастовъ, окончившихъ у меня курсъ изощренiя и укрѣпленiя памяти и удостоившихъ меня благодарности. **Методъ трижды премированъ Парижской академiей.**

Иногороднымъ высыл. условiя з. заочное преподаванiе и книга въ 230 стр. (содержащ. многочислен. благодарности оффиц. и вполнѣ компетен. лицъ, окончившихъ курсъ мнемоники, объясненiе и лестные отзывы газетъ о системѣ) за одну 7 к. марку.

Адресъ: **Главное бюро** курсовъ **личнаго и заочнаго** преподаванiя мнемоники: **Одесса**, уг. Дерибасовской и Преображенской ул., д. № 191 въ пассажѣ **Профессору мнемоники С. Файнштейну.** Для телеграммъ: **Одесса, профессору мнемоники Файнштейну.**

Отдѣленiя бюро; въ Одессѣ:

1) Коблевская ул., д. № 37а, бельэтажъ, кв. № 4.

2) Уг. Пушкинской и Баз. улицъ, собственный домъ № 46.

3) (лѣтомъ). Среднiй Фонтанъ, 10 ст., собственная дача „Мнемозина“, № 7.

4) (лѣтомъ) Андреевскiй лиманъ собственная дача „Меморiя“, № 9.

№ телефона въ городѣ 199, № телефона на дачѣ „Мнемозина“ 933.

עזרא או שיבת ציון.

שיר חזיון מאת י. ל. גמזו.

נשאר עוד מספר עקזעמפלרים.
מחירו 40 קאפ. עם פארטאָ 44 ק.
להשיגו אצל:

Издательство „Ахiасафъ“ Варшава.

גילזען-מאשינען

די בעסטע ציגארעטען גילזען-מאַשינען נייעסטער קאָנסטרוקציאָן, מיט אונד אָהנע דרוק-אפפאראטען בעקאָממט מאן ביי:

M. BLÜTH, WARSCHAU

Pańska str. 26.

גאלוואנישע אנשטאלט.

יהושע טייטעלבוים ווארשא, דזיקא 18.

נימּמט אָן צו פֿערגילטען, פֿערזילבערן, פֿערניקלען, אקסידירען אונד בראָנזירען פֿערשיעדענע מעטאָל-ארבייט. אויך ווערדען אנגענאָממען אָלטע זילבערנע אונד פֿערזילבערטע כלים אויפצופֿרישען וויא נייא, צו מעסיגען פּרייזען גאראנטירט פֿיר דויערהאַפֿטיגקייט. בריעף-אדרעסע:

Sz. Teitelbaum, Warszawa, Dzika 18.

דער עוויגער יודע

בעריהמטער ראָמאן פון **אייזשען סיו** (פערפאססער פון מסתרי פאריז) אין 6 טהייל (432 זייטען) מיט 10 בילדער-אילוסטראציאָנען, 2-טע פֿערבעסערטע אויפלאגע.

דיזער ראמאן איז איבערזעטצט אין אַללע אייראָפעאישע שפראַכען און האָט געמאַכט אין זיינער צייט דעם גרעסטען רושם אין דער ליטעראטור-וועלט.

פרייז פיר אללע 6 טהייל 1 רו״כ.

Книжный магазинъ и библютека для чтенiя

А. ЦУКЕРМАНА, Варшава, Налевки 7.

נֵס חֲנוּכָּה.

א בלעטעל יודישע געשיכטע פֿון
דר. ש. שמוקלער.

פרייז 8 קאפ.

מו״ס, ציוניסטישע פעראיינען בעקומען ראבאט!

Издательэтво „АХIАСАФЪ“ Варшава.

פֿריילינען און דאמען

קענען זיך אויסלערנען גוט שניידען און נייהען אין אקורצע צייט דורך בריעף אין זארגאָן, רוסיש און דייטש. די מעטאָדע איז די בעסטע און די גרינגסטע. אפילו 12 יעהריגע מעדכען קענען זיך גוט אויסלערנען. אויף תשובה א מארקע. ניט זוימט און פֿרעגט אָן ביי:

Варшава, Госпожѣ Бертѣ Найдичъ.

II. Jahrgang. DER JUDE. Nr. 49.

אבאנאמענטס פרייז יאָהרליך:
אֶסטרייך-אונגארן —.12 קראָנען.
האַלביאָהריג —.6 "
פירטעליאָהריג —.3 "
דייטשלאנד —.10 מארק.
ארץ ישראל —.12 פראנק.
אַנדערע לענדער —.15 "
אמעריקא, ענגלאנד—.10 שילינג.

פרייז פון מודעות (אנצייגען):
פיר יעדע קליינע שורה פעטיט
20 העלער, 25 פפעניג, 10 קאפ.

Erscheint Donnerstag.

דער יוד

צייטשריפט
פיר אַלע יודישע אינטערעסען.
ערשיינט יעדע וואָך.
פערלאַג: חברת „אחיאסף".

דער פרייז פיר רוססלאנד:
גאַנץ-יאָהרליך —.5 רוביל.
האלב-יאָהרליך —.3 רוביל.
פירטעל-יאָהרליך 1.50 רוביל.
מען קען אויך אויסצאהלען אין 3 ראטען:
ביים אבאנירען — 2 רוביל
דען 1טען אפריל — 2 "
דען 1טען אויגוסט — 1 "

ענדערען די אדרעססע קאסט 20 קאפ.

קראַקויא, כסלו תרס"א. נומר 49. Krakau, 6 December 1900.

עס ווערט אנגענומען אבאָנעמענט אויף די צייטונג

1901 דער „יוד" 1901

III יאהרגאנג.

די יעהרליכע אַבאָנענטען פון דעם „יוד" בעקומען יעדער:

א) 52 נומערען דער „יוד", אין וועלכע עס נעמען אַנטהייל די בעסטע און בעליעבטעסטע יודישע שרייבער.

ב) 4 בענדער וועלטגעשיכטע, בעאַרבעט נאָך די נייעסטע און בעסטע קוועלען, ספעציעל פיר די אַבאָנענטען פון „דעם יוד" צום ביליגען פרייז פון 1 רובעל (פארטא 50 ק׳), 3 קראָנען (פארטא $1^1/_2$ קר׳).

אומזיסט אָהן שום צאַהלונג:

ג) 12 בילדער פון יודישען לעבען, געאַרבעט פון בעריהמטע קינסטלער און געדרוקט זעהר פיין.

דער ערשטער באַנד פון דער וועלטגעשיכטע וועט ערשיינען אין יאנואר.

אבאנעמענטס-פרייז זיהע אויבען.

די מלחמה געגען אונזערע פארשטעהער.

איינע פון אונזערע איצטיגע אַרבייטען דאַרף זיין איינצונעהמען די יודישע געמיינדען, האָט געזאָגט דר. הערצל אויף דעם צווייטען קאָנגרעס; מעהר אַלגעמיין איז אויסגעדריקט געוואָרען דערזעלבער געדאַנק אויף דעם 4-טען קאָנגרעס אין דער רעדע פון דר. גאַסטער, וועלכער האָט געזאָגט אַז עס איז געקומען די צייט, ווען די ציוניסטען דאַרפען ווערען די פערטרעטער פון יודישען פאָלק אין אַלע זיינע אינסטיטוציאָנען און חברות.

געהט דען דאָס אום כָּבוֹד? געוויס ניט. ניט צוליעב כבוד ווילען די ציוניסטען ווערען די פיהרער פון אַלע יודישע אַנשטאַלטען, ניט צוליעב כבוד ווילען זיי אַראָבשטופען די אַלע איצטיגע פיהרער און פערטרעטער און ניט צוליעב כבוד ווילען זיי אַליין אַריינעהמען דעם אויבענאן, ווערען די מַנְהִיגִים פון די יודישע קְהִלּות און יודישע חברות.

מיט קלעמעניש קוקען די ציוניסטען ווי אונזערע פאָרשטעהער אין די גרויסע שטעדט, בעזונדערס אין מערב אייראָפּאַ אַרבייטען מיט אַלע זייערע כחות, אום וואָס מעהר אָבצורייסען דאָס יודענטהום פון זיין געשיכטע, אום וואָס שטאַרקער צו שטיקען אין איהם יעדעס נאַציאָנאַלע געפיהל. אונזערע פאָרשטעהער און די מנהיגים פון די גרויסע יודישע געמיינדען ווי בערלין, וויען, די פאָרשטעהער פון אונזערע גרויסע חברות ווי פון דער פאַריזער אליאנס און יק"א זענען געבליבען שטעהן ווי פערגליווערטע ביי די אַלטע געדאַנקען פון אַסימילאַציאָן און לעבען נאָך אַלץ מיט דיזעלבינע פאָרשטעלונגען און געדאַנקען, וועלכע דאָס לעבען האָט שוין לאַנג אַריבערגעיאָגט.

אונזערע פאָרשטעהער און פיהרער זענען געבליבען אונבעוועגט ביי דער אַרויסטרעטענדיגער יודיש-נאַציאָנאַלער בעוועגונג, אין יעדעס לאַנד האָבען זיי זיך בעמיהט אָבצוטהיילען און אובצוזונדערען די יודען פון זייערע ברידער אין איין אַנדער לאַנד און זיי אומעטום צוזאַמענצושמעלצען מיט דער הערשענדער בעפעלקערונג, אין דער ערציהונג האָבען זיי זיך געסטאַרעט אויסצומעקען יעדען זֵכֶר פון יודישקייט, און די אַנשטאַלטען, אין וועלכע עס האָט אמאָל געלעבט דער יודישער גייסט, האָבען זיי זיך געסטאַרעט צו מאַכען פאַר פשוטע צדקה-חברות.

די אליאנס, וואָס איז בעקאַנט אונטער דעם נאָמען חברה כָּל יִשְׂרָאֵל חֲבֵרִים, ווייל זי איז געגרינדעט געוואָרען צום צוועק פון דער פעראייניגונג און פערברידערונג צווישען די יודען פון דער גאַנצער וועלט, איז איצט געוואָרען איין פראַנצויזיש-יודישע צדקה-חברה, וועלכע סטאַרעט זיך אויסצובריינטען דעם פראַנצויזישען גייסט אין די מזרח-לענדער. דערום האָבען מיר געזעהען דעם טרויעריגען פאַקט, אַז די אליאנס גרינדעט שולען אין ארץ ישראל און אין אַנדערע מזרח-לענדער, אין וועלכע מען ערציהט די יודישע קינדער צו פראַנצויזען, אין ליעבע צו דער פראַנצויזישער שפראַך און צו פראַנקרייך.

די יק"א, וואָס האָט געזאָלט בייהילפיג זיין די יודען אין זייער קאָלאָניזאַציאָנסאַרבייט אין ארץ ישראל, ווייזט אַרויס וועניג אינטערעס צו דער לאַגע פון די יודישע אַרבייטער און עס אַרט איהר וועניג, דאָס די קאָלאָניסטען און אַרבייטער, וועלכע האָבען אָנגעקאָסט דעם פאָלק אַזוי פיעל געלד און קלעמעניש, ווען מוזען פערלאָזען ארץ-ישראל.

אונזערע ראשי קהל אין די גרויסע שטעדט זעהען ניט ווי דאָס יודענטהום פאַלט אַלץ מעהר, בלייבען אונבעריהרט פון דעם, דאס דאָס יודענטהום ווערט אַלץ מעהר צובראָקעלט און צופיצעלט, און זיי זענען דערום ניט מעהר די אמת'ע היטער פון פאָלק, וועלכע פערהיטען דאָס שלעכטס וואָס קען קומען און העלפען פון דעם שלעכטס, וואָס איז שוין געקומען.

די צוריסענהייט, וועלכע האָט די לעצטע צעהנדליגער יאָהרען אַזוי אבגעשוואַכט דאָס יודענטהום, האָט אַרויסגערופען אַ שטאַרקען פראָטעסט פון דעם יודיש נאַציאָנאַלען געפיהל, וועלכעס פערלאַנגט די פעראייניגונג פון די יודען אין דער גאַנצער וועלט, וועלכעס פאָדערט צוריק אויפצונעהמען דעם צוזאַמענהאַנג מיט דער געשיכטע און די שטערקונג פון אַלץ, וואָס שטעהט אין אַ פערבינדונג מיט אונזערע נאַציאָנאַלע האָפנונגען. מיר פערלאַנגען אַז די אליאנס זאָל אויפהערען צו

זיין א פראנצויזישע פערבינדונג מיט פראנצויזישע אידעאלען, נאר זי זאל ווערען א יודישע חברה, וואס דארף זארגען פאר די הויבונג פון יודישען גייסט. מיר פערלאנגען אז יק"א זאל אויפהערען צו טרעטען מיט די פיס אונזער ארבייט און אז זי זאל אדרבא מיט איהרע גרויסע קאפיטאלען קומען צו הילף אונזער בעוועגונג, אז די קאלאניזאציאנס־ארבייט אין ארץ ישראל זאל האבען פאר איהר א גרעסערען ווערטה, ווי איהרע אלע אנדערע פילאנט־אפישע און קאלאניזאציאנסארבייטען. פון די יודישע געמיינדען פערלאנגען מיר די ארבייט אויפ'ן פעלד פון ערציהונג, עס זאלען געגרינדעט ווערען גוטע יודישע שולען, וואו צוגלייך מיט אלגעמיינע וויסענשאפטען זאלען געלערענט ווערען העברעאיש און יודישע געשיכטע. מיר פערלאנגען פון זיי די ערציהונגסארבייט ניט נור פאר די קינדער, נאר אויך פאר די ערוואקסענע. מיר פערלאנגען עס זאלען איינגעריכטעט ווערען אומעטום קורסען, אבענדשולען און פארלעזונגען וואו די ערוואקסענע זאלען קריגען א ווייטערען בליק איבער דאס לעבען און א גרעסערעס פערשטענדניס פאר די פאלקסאינטערעסען. די גרויסע געמיינדען דארפען ווייטער ניט בלייבען אזוי רוהיג ווי ביז איצט, זעהענדיג, ווי דער גאנצער יונגער דור ווערט אין גאנצען אבגעריסען פון פאלק, ווי אין די גרויסע שטעדט פון מערב אייראפא איז די העברעאישע שפראך אין גאנצען ארויסגעשטופט געווארען, ווי עס פערגרעסערט זיך אלץ מעהר די צאהל פון די יודען, וואס געהען אוועק פון אונז אויף אייביג. די גרויסע יודישע געמיינדען, וואס האבען אמאל געהאלטען פאר זייער חוב צו שטעהן אויבענאן פון אלע יודישע פאלקסאינטערעסען, אונטערשטיצענדיג די יודען אין די צייט פון אומגליק, פון וואס פאר א לאנד זיי זאלען ניט זיין, זאגען זיך איצט אב אין גאנצען פון יעדען צוזאמענהאנג און פון יעדען חוב געגען די יודען פון אנדערש וואו. דערפאר האבען מיר געזעהען צום ביישפיל אזוינע טרויעריגע פאקט'ן, אז די ווארשאווער יודען האבען זיך ניט גענוג אבגערופען אין דער צייט פון הונגער אין בעסאראביען, אז די וויענער יודען אינטערעסירען זיך ניט מיט דער לאגע פון זייערע אומגליקליכע ברידער אין גאליציען און, אז בעת די פעריאגענע רומענישע עמיגראנטען זענען געקומען קיין וויען, האט מען נור געטראכט ווי פון זיי פטור צו ווערען, און אז עס האבען זיך געפונען אפילו אזוינע פארשטעהער, וואס האבען געזוכט מיטלען ווי אין גאנצען צו פערשפארען די גרענעצען פאר די עמיגרירענדע רומענישע יודען.

געגען אזא בענעהמען זיך טרעטען ארויס די ציוניסטען, ארויסווייזענדיג די שולד פון אונזערע אסימילירטע פארשטעהער און פערטרעטער. די ציוניסטען טרעטען ארויס אין א מלחמה מיט די איינגעשלאפענע און רוהיגע מענער, זיי ווילען עפענען דעם גאנצען פאלק די אויגען, אלע זאלען זעהען צו וואס אונזערע פארשטעהער האבען געבראכט און וואוהין זיי פיהרען אונז? זיי ווילען פעריאגען די אסימילאנטען פון אלע יודישע אנשטאלטען, ווייל זיי ווילען אז אומעטום זאל צוריק אויפלעבען דער יודישער גייסט. ניט פון כבוד וועגען געהט דא די מלחמה, דא געהט אום דעם נצחון פון די יודישע פאלקסאינטערעסען, אום דעם יודישען גייסט, וועלכען אונזערע אפיציעלע פערטרעטער ווילען מיט געוואלט דערשטיקען.

צום ערשטען מאל פרובען אויס איצט די ציוניסטען זייער קראפט ביי די וואהלען אין וויענער געמיינדע. א גרויסע אגיטאציאן האבען אויפגענומען די ציוניסטען. אין די פערזאמלונגען פון די מיטגליעדער פון דער געמיינדע שטעלען זיי ארויס א לאנגען צעטעל פון די חטאים פון דער איצטיגער הנהגה, זיי פערלאנגען אז די ראשי קהל זאלען זארגען אויף צו שאפען ארבייט פאר די ארימע, זיי פערלאנגען פון דער געמיינדע די איינריכטונג פון יודישע שולען אין יודישען גייסט. אויף דורכצופיהרען זייער פראגראם האבען די ציוניסטען ארויסגעשטעלט זייערע אייגענע קאנדידאטען; די ציוניסטען האלטען אב יעדען טאג אין וויען גרויסע פאלקספערזאמלונגען, אין וועלכע

פעלעטאן.

זכרונות.

פון א. ש. פריעדבערג.

(ענדע).

דערזעלבער 5-טער אויגוסט, דאנערשטאג נאכמיטאג, איז בעשטימט געווען פאר אונזערע יודישע סאלדאטען אויף א „תפלת הדרך" אין גרויסער שול. עס זענען געווען זייערע איינינע הונדערט מאן. באלד איז אין דער שול געווארען ענג, אפילו די ווייבערשע שול איז אויך פול געווארען מיט מענשען וואס זענען צונויפגעלאפען זיך געזעגענען מיט זייערע ברידער. דא איז דער ראבינער ארויף צום שטענדער ביים ארון קודש. דער ראבינער ק—ד איז ניט געווען קיין גוטער רעדנער. עס האבען איהם דערצו געפעהלט אלע כלים: ניט קיין שטימע, ניט קיין שפראך, קיין געלונגענער אויסדרוק וואס זאל נעהמען דאס הארץ. ער האט געלייענט זיין רעדע אים רוסישען פון א פאפיער, געשאטען מיט פראזען, דורכגעפילט מיט פרעמדע ווערטער וואס דער המון האט זיי ניט געקענט פערשטעהען, גערעדט פון נאציע, אסימילאציע, פעטריפיקאציע, גראטיפיקאציע; פון יודאאיזם, רוסיפיציזם, שאוויניזם, סקעפטיציזם, פאראקסיזם, פראבאביליזם. די ווערטער האבען זיך געקלעבט צום הארצען ווי ארבעס צו דער וואנד. מיט איין מאל איז געווארען א געשריי פון עולם: „וואס שאלאמישזעט ער דארט? אראב פון שטענדער! וואו איז ר' נחומ'קע? גיט אונז אהער אונזער ר' נחומ'קען.

די קולות זענען וואס אמאל געווארען שטארקער. אזוי אז דער ראבינער איז באלד טאקי אראב — און ניט לאנג דערויף האט זיך ר' נחומ'קע געוויזען ביים שטענדער.

ניט דא איז דער ארט אויספיהרליך צו דערצעהלען ווער און וואס ר' נחומ'קע איז ביי אונז געווען. איהם און זיינע מעשים טובים צו שילדערן דארף מען גאנצע ספרים אויסשרייבען. דא וועט מיר גענוג זיין צו זאגען, דאס ער איז געווען א צדיק תמים, וואס אזעלכער קען זיך נור 1 מאל אין כמה דורות געפינען. אליין איז ער נישט מעהר געווען ווי א שמש אין חברה ש"ס, אבער זיינע זעלטענע מעשים האבען איהם געשטעלט אויף דער העכסטער מדרגה. פיעל מאל האט די שטאדט פון איהם פערלאנגט, ער זאל זיך אבזאגען פון די שמשות און מקבל זיין א הספקה בכבוד ווי דער גרעסטער רב, ער אבער דער גרויסער עניו, האט ניט געוואלט אויפהערען צו זיין א איינפאכער שמש, א משרת ביים עולם, האט זיך בעגניגט פאר זיך מיט די פאר רובל אוואך שכירות פון די שמשות, און אליין האט ער גאנצע טעג און נעכט געהארעוועט אין עבודת הבורא. 5 שיעורים נמרא האט ער טעגליך געגעבען אין 5-ערליי בתי מדרשים, אזוי דאס איין שיעור — אין ראב"ד'ס בית המדרש — איז איהם אויסגעקומען צו געבען 4 א זייגער פאר טאג, סיי זומער, סיי ווינטער. אויסער די 5 שיעורים איז איהם די גאנצע צייט געווען געווידמעט אויף קלייבען צדקה פאר ארימע לייט, פאר ארימע קימפעטארינס, פאר יתומים און אלמנות, פאר אלע אביונים וואס שעמען זיך צו בעטלען. ער האט שטענדיג מיטגעטראגען א לייווינטענעם זעקיל אין דער האנד כדי יעדער ווער עס קען און וויל זאל דארטען ווארפען זיין נדבה. נאטירליך האט איהם קיינער ניט אבגעזאגט און ניט געלאזען אוועקגעהען מיט ליידיגען. זיין זעקיל פלעגט ער האלטען אפען פאר יעדען מענשען: „אדער גיב, אדער נעהם!" „מיר ניט, דיר ניט" — האט ביי איהם ניט געגאלטען. ער פלעגט אויך געהען איבער אלע יודישע אכסניות אום פון אורחים נדבות צו נעהמען, און ווער עס האט איהם נור געקענט אדער געוואוסט פון זיין נאמען פלעגט מיט גרעסטען כבוד ארייננווארפען אין זעקיל זיין נדבה. אמאל איז ער אריין אין א נומער צו א רייכען שטאלצען אורח, וועלכער האט איהם נישט געקענט. מיט זיין אריינגעהען האט ער איהם געשטערט אין זיינע חשבונות. דער אורח איז זעהר בייז געווארען. „וואס דארפט איהר?" — האט ער א געשריי געטהון מיט כעס אויף ר' נחומ'קען. „שלום עליכם!" — זאגט ר' נחומ'קע — „איך קום ביי אייך צו בעטען א נדבה, אונגאט ב"ה וועט אייך דערפאר העלפען אין אייערע „עסקים" און רעדענדיג האלט ער איהם זיין זעקיל ענטגעגען.

זייערע קאנדידאטען לעגען אויס זייער פּראָגראַם און רופֿען אַרויס אַלץ נייע אַנהענגער צווישען די מיטגליעדער פֿון דער געמיינדע.

די אסימילאציאָנספּאַרטיי שווייגט אָבער אויך ניט, אויך זי אַרבייט מיט אַלער מיה צו פֿערבלייבען ביי דער פֿיהרונג פֿון שטאָדט. כדי ניט צושפּאַלטען זייער קראַפֿט, זענען אַלע פֿריהערדיגע ראשי קהל געבליבען אויף זייער שטעל און אין נאָמען פֿון שלום פֿערלאַנגען זיי, מען זאָל די געמיינדע איצט ניט צושפּאַלטען און נייע פֿאָרשטעהער ניט אויסצוקלויבען.

די אַסימילאַציאָנספּאַרטיי אין וויען איז נאָך צו שטאַרק אַז מען זאָל קענען גלויבען שוין איצט אין דעם גאַנצען נצחון פֿון די ציוניסטען, אָבער דער איצטיגער קאמפּף אַליין איז שוין פֿאַר אונז אַ גרויסער נצחון. עס פֿרעהט אונז צו זעהען ווי די ציוניסטען האָבען אין וויען אַנהענגער אין די גרויסע פֿאָלקספֿערזאַמלונגען, בעת מיט עטליכע יאָהר צוריק האָבען מיר אין וויען געהאַט נור עטליכע געצעהלטע ציוניסטען. עס פֿרעהט אונז, דאָס די ציוניסטען האָבען געפֿונען אין זיך דעם כח אריינצוטרעטען אין די וואַהלען! ווי אַ שטרענג ארגאניזירטע פּאַרטיי מיט אַ אייגענעם פּראָגראַם און מיט אייגענע קאנדידאטען; עס פֿרעהט אונז זעהענדיג דעם שרעקען פֿון די אסימילאנטען—פֿון די פֿריהערדיגע הערשער—וועלכע האָבען פֿון זייער זייט געמוזט אַנשטרענגען אַלע זייערע כחות צו פֿערטהיידיגען זייער פּאזיציע. אָבער ניט אין דעם בעשטעהט נאָך דער נצחון. פֿיעל מעהר פֿרעהט אונז, דאָס דער קאמפּף האָט אויפֿגערודערט די גאַנצע יודישע בעפֿעלקערונג פֿון וויען, דאָס ער האָט אָבגעשוואַכט די אַסימילאַציאָנספּאַרטיי און אַרויסגערופֿען ביי פֿיעלען די איבערצייגונג, אַז מיט אַזאַ הנהגה קענען מיר ווייטער ניט געהן. דער קאמפּף האָט געוועקט נייע בעדערפֿעניששען און נייע פֿערלאַנגען און אין דעם זעהען מיר די וויכטיגקייט פֿון נצחון, ווייל דאָס פֿיהרט צו נייע אַרבייטען און צו פֿרישערען לעבען.

י. ל.

דער קאנגרעס פון די דייטשע יודען.

(ענדע).

ווען די דייטשע יודען וועלען אַמאָל ווערען קלאָר איבער דאָס וואָס זיי דענקען און פֿיהלען, וועלען זיי דענסמאָל זיך אפשר נ י ט ר ו פ ע ן ציוניסטען, אָבער — זיי וועלען ד אָ ס ז י י ן. עס זענען דאָ אַ סך יודען, וואָס זענען ציוניסטען און רופֿען זיך ניט ציוניסטען און עס איז פֿאַרהאַן אַ סך וואָס רופֿען זיך ציוניסטען און זענען עס ניט.

הערר פּראָפֿעסאָר מאַרטין פֿיליפּזאָהן אַליין איז שוין היינט איין גוטער ציוניסט און ער וויל דאָס וואָס די ציוניסטען ווילען, נאר אין איין אַנדער פֿאָרם, ער וויל די א י י נ י ג ק י י ט פֿ ו ן ד י י ו ד ע ן, ווייל דאָס איז זייער איינציגע הילף. זיין צוועק איז, אַז די דייטשע יודען זאָלען זיך אייניגען, זיי זאָלען וויסען, אַז זיי זענען יודען און זיי זאָלען זאָרגען פֿאַר זיך און פֿאַר זייער צוקונפֿט. זיי זאָלען אלע צוזאַמען,— זענען זיי פֿרום אָדער ניט,— קעמפּפֿען פֿאַר זייער ציעל און פֿאַר זייער געזאַמטהייט.

הערר פּראָפֿעסאָר פֿיליפּזאָהן איז דער זוהן פֿון בעריהמטען ראַבינער און געלעהרטען לודוויג פֿיליפּזאָהן. ער האָט געהאַט איין יודישע יוגענד און דאס איז זיין גליק. ער האָט איין יודיש האַרץ און איין קלאָרען קאָפּ און ער ווייס וואָס ער וויל. ער זעהט אויף איין זייט די גרויסע פֿיינדשאַפֿט פֿון די אַנטיסעמיטען, וואָס רודפֿ'ען מיט איין פֿאַנאַטישער שׂנאָה, און אויף דער אַנדער זייט זעהט ער די שוואַכקייט און די נידריגקייט פֿון די דייטשע יודען, וואָס זיי לויפֿען אַוועק פֿון זייערע אייגענע ברידער און ראַטעווען זיך מיט — אַ ביסעל וואַסער. ער זעהט ווי די פֿיינד ווערען אַלץ שטאַרקער און אַז די יודען ווערען אַלץ שוואַכער. ער ווייס, פֿון וואַנען דאָס קומט: עס פֿעהלט די דייטשע יודען איין גרויסעס אידעאל, וואָס וואָלט זיי קענען מאַכען גרויס און שטאַרק, ווייל די רעליגיאָן אַליין איז ניט גענוג פֿאַר די היינטיגע דייטשע יודען. ער וויל זיי פֿיהרען צום נאַציאָנאַליודענטום, פאמעליך, איין שריט נאָך

— „נאַט אייך מיין נדבה!״ רופֿט זיך אָב דער אורח און ניט איהם אַ פֿייערדיגען פּאַטש אין באַק.

אונזער צדיק האָט עס אָבער געדולדיג צוגענומען, און איהם מיט זיין ליעבפֿאָלער שטימע געזאָגט;

— „נו, ד אָ ס איז פֿאַר מיר — איצט ניט מיר עפּים פֿאַר מיינע אָרימע לייט!״

דער אורח איז פֿערוואונדערט געוואָרען אויף די געדולד פֿון דעם אָרימען יודיל, איז אַרויס פֿון צימער און געפֿרעגט אין אַכסניא ווער דאָס יודיל איז. און אַז ער האָט דערהערט דאָס דאָס איז דער בעוואוסטער ר׳ נחומ׳קע, איז איהם פֿינסטער געוואָרען אין די אויגען; ער האָט איהם טויזענדער מאָל מחילה געבעטען און געגעבען אַ גאַנץ גרויסע נדבה. ר׳ נחומ׳קע האָט איהם גלייך מוחל געווען מיט׳ן גאַנצען האַרצען און זיך געהאַלטען פֿאַר גליקליך, דאָס ער האָט אריינגעחאַפּט אַ גוטע מטבע פֿאַר זיינע אָרימע לייט. אַז ר׳ נחומ׳קע איז נפטר געוואָרען (אין יאָהר 1882) האָט זיך אַרויסגעוויזען דאָס ער איז געווען אַ בעל הוצאה איבער 250 רובל אַ וואָך אויף זיינע נדבות פֿאַר „זיינע אָרימע לייט״. מיר מעגען מיט רעכט זאָגען „זכותו יגן עלינו״, זיין גרויסער זכות זאָל אונז ביישטעהען, דען אַזאַ צדיק ועניו איז מעהר אויף דער וועלט נישטאָ!

ער איז געווען זעהר בעליעבט, אפילו ביי קריסטען, און פֿיעל מאָל פֿלעגען קריסטען לויפֿען צו איהם, ווי זיי האָבען איהן נור דערזעהען אין גאַס, און אַריינוואַרפֿען זייערע נדבות אין זיין זעקיל. אויך ווען עס האָט זיך ביי עמיצין פֿון זיי געטראָפֿען אַ חולה, פֿלעגען זיי איהם שיקען גרויסע נדבות, ער זאָל גאָט בעטען פֿאַר דעם קראַנקען, דען זיי האָבען געגלויבט באמונה שלמה, דאָס זיין געבעט וועט געוויס דערפֿילט ווערען.

אויסער אָט די אַלע מעשים פֿלעגט ער אויך זעהר אָפֿט דרש׳נען פֿאַר דעם עולם, און מיט דער צייט האָט ער זיך ערוואָרבען אַ טאַלאַנט אין דרוש. זיינע מוסר אין ימים נוראים, זיינע הספּדים אויף געשטאָרבענע רבנים פֿלעגען דעם עולם שרעקליך ריהרען. עס איז גענוג געווען פֿון איהם צו הערען אַ קרעכץ, אום עס זאָלען ימים טהרערען פֿערגאָסען ווערען.

אָט דיזעם ר׳ נחומ׳קען האָט דער עולם אויך דאַמאלס פֿערלאַנגט צו הערען ווי ער וועט זאָגען זיין וואָרט און געבען זיין ברכה אונזערע יודישע סאָלדאַטען אויפֿ׳ן וועג. קוים איז ער אַרויף צום אָרון קודש, אַ קוש געטהון דעם פּרוכת און זיך געשטעלט ביים שטענדער, האָט ער מיט זיינע ליעבליכע אויגען אַ קוק געטהון אויף דעם עולם, דערזעהען פֿאַר זיך די סך גרויע סאָלדאַטסקע שינעלען — און אַ רוק געטהון זיין גרויסע היטעל איבער די אויגען. דער רוק האָט אַלעמען אין האַרצען דערלאַנגט. דאַן האָט ער אויפֿגעהויבען די הענד ווי צום הימעל און אַ טיעפֿען קרעכץ געטהון. דאָ איז שוין געוואָרען אַ יאָמער און געוויין. קורץ געזאָגט: עס האָבען זיך אַלע הערצער אויפֿגעריסען ביי זיינע טרויריגע רייד, און עס זענען פֿערגאָסען געוואָרען גאַנצע ימים טהרערען, בעזאָנדערס ווען ער האָט די סאָלדאַטען געראָטהען, זיי זאָלען יעדער מיטנעהמען אין וועג זייערע יודישע כלי־זיין: אַ סידור׳ל צום דאַווענען און אַ פּאָר תפילין — טאָמער איז וועמען ח״ו בעשערט געהרג׳עט צו ווערען, וועט ער אפשר זוכה זיין צו קומען צו קבר ישׂראל, ווען עס וועלען זיך אין זיין ראַניעץ געפֿינען די דאָזיגע יודישע סימנים.

אַלע אָנגעלאָדענע הערצער האָבען זיך אַ שען ביסיל אויסגעליידינט נאָך דער דרשה, אונזערע סאָלדאַטען זענען אַרויס פֿון שול מיט אַ לייכט האַרץ, מיט גרויס בטחון, נאָכדעם ווי זיי האָבען מקבל געווען די ברכה פֿון דעם צדיק — און זיי זענען טאַקי אַלע צוריק געקומען בשלום, אויסער איינעם אַ יונגען קצב, וועלכער האָט אין דער מלחמה פֿערלאָרען צוויי פֿינגער פֿון זיין רעכטער האַנד.

אַז אונזער דיוויזיע איז אָנגעקומען אין בוקאַרעשט, האָט אונז דער קאָרעספּאָנדענט פֿון גאָלאָס מכבד געווען מיט אַ ביטערען מאמר: „שטאַטס! אַזוי פֿיעל יודען אין א י י ן דיוויזיע! זיי וועלען דאָך די גאַנצע דיוויזיע איבערפֿיהרען. קוים וועלען זיי דערשמעקען פּולווער וועלען זיי זיך דאָך געווים צולויפֿען פֿון פּלאַטץ און ברענגען איין אונגליק אויף דעם גאַנצען חיל!״ — די תשובה דערויף האָט ניט לאַנג געדויערט. אין דער מלחמה ביי אָסיקאָוואָ (2-טען סעפּטעמבער 1877) און ביי טשאַרקיאַ, (9 סעפּטעמ־

דעם אַנדערען, דורך פֿערשיעדענע שטאַציאָנען, אָבער ער וויל זיי צו דעם מיט דער צייט בריינגען. טאָמיר איז טאַקע בעסער אַזוי, אַז מען גיט די דייטשע יודען דעם ציוניזם ווי אַ קראַנקען עסען — מיט קליינע לעפֿעליך, וואָרום פֿאַר דעם גאַנצען ציוניזם זענען די דייטשע יודען היינט נאָך ניט גרייט, וואָרום מען זעהט דאָך, וואָס פֿאַר קליינע פֿאָרטשריטע האָבען געמאַכט די ציוניסטען אין דייטשלאַנד אין די גאַנצע 3 יאָהר פֿון דעם ערשטען קאָנגרעס.

דער דייטש־יודישער קאָנגרעס וועט געוויס זיין איין גרויסער שריט אויף דעם וועג צו אַ בעסערער צוקונפֿט. יעדער יוד מוז זיך דערריבער פֿרעהען, ווען ער זעהט, ווי אומעטום לעבט אויף דער יודישער גייסט, ווי עס הויבען אָן אומעטום פֿון די קברים ארויסצושפּראָצען נייע בלומען. די הויפּטזאַך וועט זיין, אַז די דייטשע יודען וועלען אָנהויבען זיך צו פֿיהלען ווי יודען, און זיי וועלען ווערען דורך דעם איידעלער און שטאַרקער. דער יונגער דור וועט זעהען, אַז עס איז קיין הרפה ניט צו זיין אַ יוד און ער וועט אָנהויבען צו פֿערשטעהען, אַז ער איז בעשאַפֿען געוואָרען צו לעבען פֿאַר דאָס יודישע פֿאָלק און פֿאַר די יודישע גרויסע אידעאַלען. מען וועט אָנהויבען צו זוכען דעם יודישען גייסט ניט אין טעמפּעל, נאָר אין דעם לעבען. מען וועט שאַפֿען אַ נייע יודישע קולטור, מען וועט פֿערבעסערען די ליטעראַטור, מען וועט ניט געבען נדבות, נאָר מען וועט געבען פֿאַר די אָרימע ברויט און אַרבייט, מען וועט זיך סטאַרען צו מאַכען די יודען צו האַנדווערקער און צו ערדאַרבייטער. די דייטשע יודען האָבען אינטעליגענץ, זיי האָבען געלד און זיי האָבען פֿרייהייט צו אַרבייטען פֿאַר זייער פֿאָלק ווי זיי ווילען. ווען זיי וועלען ערשט קומען צו דעם ריכטיגען געדאַנק, וועלען זיי קענען פֿיעל טהון פֿאַר כלל ישראל.

ווען אָבער אונזערע גרויסע חכמים און פּאָליטיקער רעדען זיך איין, אַז דורך דעם דייטש־יודישען קאָנגרעס וועלען זיי אָבשרעקען די אַנטיסעמיטען איז דאָס איין גרויסער טעות. דער אַנטיסעמיטיזם זיטצט אין דייטשלאַנד ניט אין אַ קליינער פּאַרטיי, נאָר אין דעם גאַנצען פֿאָלק. וויל מען דעם אַנטיסעמיטיזם פֿערטריבען מוז מען דעם גאַנצען פֿאָלק אויפֿזעטצען אַ נייעם קאָפּ און איהם געבען אַ נייעם האַרץ. עס זענען געוויס דאָ אין פֿאָלק פֿיעל אונגעבילדעטע פֿאַנאַטישע מענשען, וואָס גלויבען טאַקע באמת אַלע נאַרישקייטען און אַלע ניעדערטרעכטיגקייטען איבער די יודען. דאָס איז אָבער נור איין קליינער פּראָצענט פֿון דעם פֿאָלק. די גרויסע מאַסע גלויבט גאָר ניט אין דעם, אָבער זי האָט סתם פֿיינד די יודען. זיי רעדען זיך איין — ווי מאַקס נאָרדוי, האט ריכטיג געזאָגט — אַז די יודען זענען שלעכט, ווייל זיי ווילען האָבען אַ שען מאַנטעלע פֿאַר זייער פּראָסטע, גראָבע פֿיינדשאַפֿט. עס איז נור דאָ איין מיטעל געגען דעם אַנטיסעמיטיזם: דער ציוניזם.

אויב די ערשטע אַלגעמיינע אַסיפֿה פֿון די דייטשע יודען וועט שוין שאַפֿען פּראַקטישע זאַכען, דאָס ווייס איך ניט, אָבער עס זענען דאָ זאַכען, וואָס זיי זענען ניט פּראַקטיש און זענען דאָך גוט און גרויס. וועט די פֿערזאַמלונג ריכטיג ווערען צוגעגרייט, דאַן וועט זי זיין שען און ניצליך. די ערשטע קאָנגרעסען פֿון פּאַרטייען שאַפֿען זעלטען עטוואָס פּראַקטישעס, אין דאָך זענען זיי אין דער היסטאָריע און פֿאַר די ערינערונג די שענסטע. דער ערשטער ציוניסטען־קאָנגרעס האָט אויך זעהר ווייניג פּראַקטישע זאַכען אויסגעפֿיהרט און פֿון דעסטוועגען בלייבט ער אַזוי גרויס און געוואַלטיג אין מיין האַרצען, אַז איך ווינש מיר אָפֿטמאַל, איך וואָלט איינגעשלאָפֿען אַם 31־טען אויגוסט 1897 און וואָלט געחלומט ביז היינט פֿון דער גרויסער גאולה פֿון מיין פֿאָלק. דאָס, וואָס איז ניי און פֿריש און קומט וואַרם פֿון האַרצען, האָט זעהר פֿיעל פּאָעזיע.

וויכטיגער איז עס, דאָס דער דייטשער קאָנגרעס זאָל ערנסט אָבגעהאַלטען ווערען, און דאָס וועט דערפֿון אָבהענגען, ווער עס וועלען זיין די דעלעגאַטען און די פֿאָרברייטער פֿון קאָנגרעס. „מִי וָמִי הַהוֹלְכִים?“ איז ביי אונז יודען תמיד די שווערסטע פֿראַגע. פֿיעל זעהר גוטע בעוועגונגען זענען שלעכט געוואָרען, ווייל די פֿיהרער האָבען נישט געטויגט.

בער) האָבען די פּערמסקי און וויאַטסקי פֿאָלקען געוויזען וואונדער פֿון גְבוּרָה און דערלאַנגט צו גרויסע נִצְחוֹנוֹת אונטער דער קאָמאַנדאָ פֿון זייער בראַווען גענעראַל מאַלאַכאָוו, כאָטש דאָרט זענען געווען ניט ווייניגער ווי 20 פּראָצענט יודען!

אָבער צוגלייך מיט אונזערע סאָלדאַטען זענען מיר פֿערלאָפֿען אויף פֿריהער. קעהרען מיר צוריק צו אונזער עִנְיָן. מיר האַלטען ביים זעגנען זיך מיט דער 26־טער דיוויזיע.

דעם 6־סטען אויגוסט, שבת, איז אַרויס דער פּערמסקי פֿאָלק, דער שטאַב מיט דער גאַנצער מוזיק האָט בעדאַרפֿט אַוועק מיט'ן צוג פֿון אייזענבאַהן 7 אַ זייגער פֿאַר נאַכט. די מוזיקאַנטען זענען אַרויף אויף אַ פּלאַטפֿאָרמע (אַ אָפֿענעם וואַגאָן), דאָרט האָבען זיי זיך צושטעלט מיט זייערע אינסטרומענטען, און אויף דעם בעפֿעהל פֿון דעם אַדיוטאַנטען האָבען זיי אָנגעהויבען צו שפּיעלען פֿרעהליכע מאַרשען, אום אויפֿצומונטערען דאָס פּובליקום. דען פֿיעל פֿרויען מיט קליינע קינדער, מיט די פֿאַמיליעס פֿון די אָפֿיציערען און סאָלדאַטען האָבען זיך מיט טהרערען בענאָסען קוקענדיג אויף די מענער, וואָס געהען אַוועק אין אַ וועג, פֿון וועלכען גאָט ווייס אויב זיי וועלען בשלום צוריקקומען. איינינע פֿון די מוזיקאַנטען זענען געווען בעקאַנט און בעליבט אין גאַנץ גראָדנאָ. דאָ איז געשטאַנען פֿאַווינסקי מיט דער צופֿלעקטער באַק, איין אויסגעצייכנעטער קלאַרנעטיסט; דאָרט איז געשטאַנען עקערט, דער בלאָנדער קורלענדער, וואָס האָט פֿאָרטרעפֿליך געשפּיעלט אויף דער פֿלייטע; דאָרט איז געווען צו זעהען אונזער טשאַסניקאָוו, דעם טראָמבאָניסט, וואָס איז געווען אַ גרויסער שנאַפּסער, און ווען ער איז געווען מְבוּשָׂם פֿלעגט זיך איהם וועלען מְגַיֵיר זיין; איהם איז געפֿעלען געווען אונזער אֱמוּנָה, ווייל יודען טרינקען ניט קיין שוואַכען שנאַפּס, נאָר שטאַרקען שפּירט... מיר האָבען די אַלע לייט זעהר גוט געקענט, ווייל זיי פֿלעגען איינגעהען צו אונזערע יודישע כְּלֵי־זָמָרִים, און זענען ביי אַלע זייערע שְׁכֵנִים געווען גאַנצע בְּנֵי בַּיִת. די יודישע כְּלֵי־זֶמֶר האָבען טשאַסניקאָוו'ן אויסגעלערנט אַ יודישע „תְּפִלָּה“: „אַמאָל איז געווען אַ רב מיט אַ רעביצין, האָבען זיי ניט געהאַט קיין קינדער זענען זיי געשטאָרבען, האָט מען זיי בעגראָבען“, מיט דער דאָזיגער תפלה האָט אונזער יודענפֿריינד אונז אַלעמען דעם קאָפּ פֿערדולט. ער פֿלעגט זיך זעהר צו שאָקלען ווי אַ פֿרומער יוד ביים דאַווענען, און שרייען מיט גרויס כַּוָנָה. „אַ מאָלק סי—ווע—זים ראַ—סאַ—ריעק, גאַטרר קינדרר, שטאָר—גען, באָר—גען“. דער דאָזיגער טשאַסניקאָוו איז אויך געשטאַנען מיט זיין טראָמבאָן אין דער קאָמפּאַניע פֿון די מוזיקאַנטען; אָבער דאָס מאָל האָט ער אויסגעזעהען זעהר טרויעריג, ווי אַ עהרליכער יוד צו קינות... דאָרט איז אויך געשטאַנען לעווין, אַ יודישער מוזיקאַנט, וואָס האָט פֿאָרטרעפֿליך געשפּיעלט פּיסטאָן — קאָרנעט. דער אַדיוטאַנט, וואָס איז געווען אַ גרויסער מוזיק־פֿריינד, האָט איהם איבערגערעדט, נאָך דעם ווי ער האָט געענדיגט די צייט פֿון זיין מיליטער־דיענסט, ער זאָל פֿערבלייבען אין דער קאַפּעליע און איבער אַ נייעם דיענע, פֿאַר אַ זשאַלאָוואַניע פֿון 15 רובל אַ חודש — און ער מוז איצט אויך אַוועק אין דער מִלְחָמָה! אויף דעם פּלאַץ פֿאַר דער ליניע, איז צווישען דעם פּובליקום געשטאַנען זיין פֿרוי מיט 5 קליינע קינדערליך, דאָס 5־טע האָט זי געהאַלטען אויף די הענד, און מיט אַ זעקסטע האָט זי געשוואַנגערט — מיט איין מאָל איז געוואָרען אַ טומעל: די שענע סימפּאַטישע פֿרוי איז פּלוצלינג געפֿאַלען אין חַלָשׁוּת! עס איז געוואָרען אַ געשריי, אַ געפּילדער, מען האָט איהר אָנגעהויבען צו מונטערן, מען האָט איהר אָבער נאָך ענגער געמאַכט און נאָך מעהר פֿערשטיקט די לופֿט. דאָ איז דער פּערמסקי פּאָלקאָווניק פּראָקאָפּע אַליין צוגעגאַנגען צו דער פֿרוי מיט'ן פּאָלקאָוונעם דאָקטאָר, זיי האָבען זי אויפֿגעמונטערט און דער פּאָלקאָווניק אַליין האָט איהר אַ לאַנגע צייט אונטערשטיצט, ביז זי איז, ווי עס איז, צו זיך געקומען. דאָ זענען פֿיעל אויגען נאַס געוואָרען, די מוזיקאַנטען האָבען אויפֿגעהערט צו שפּיעלען, זיי האָבען אַלע געהאַלטען טיכליך פֿאַר די אויגען...

נור איין אָפֿיציער, פֿירסט טשאָלאָקאַייעוו, דער בעריהמטער טענצער, איז געוועזען מונטער. ער איז צוגעגאַנגען צו די מוזיקאַנטען, האָט זיי געזאָגט מוּסר, זיי זאָלען ניט זיין קיין באַבעס, און געהייסען אויפֿשפּיעלען אַ פֿרישען לעבעדיגען מאַרש. די סאָלדאַטען האָבען איהם געפֿאָלגט, מיט אַ

צו הערן פּראָפעסאָר פּיליפּזאָהן אַליין האב איך פּיעל צוטרויען. ער איז איין מאַן וואָס וויל און קען ארבייטען פאַר אונזער פאָלק. וועט ער געפינען נאָך פּיעל טיכטיגע יודען, וואָס וועלען אַרבייטען מיט איהם צוזאַמען, וועט זיין גוט. אָבער ער מוז זיך היטען פאַר אַזעלכע פיהרער, וואָס ווילען כבוד ביי יודען נור דערפאַר, ווייל זיי קענען אין דער פרעמד קיין כבוד און קיין טיטעל ניט קריגען. פון דעם ערשטען שריט הייננגט אָפּט אב דער גאַנצער גאַנג פון דער זאַך. מיר ווילען האָפען, אַז ער וועט געלינגען און וועט ווערען אַ גוטער אָנהויב צום גרויסען ציעל.

די צייטונגען אין דייטשלאַנד זענען זעהר געגען דעם דאָזינען פלאַן, און דאָס איז איין גוטער סימן, ווארום די דייטשע צייטונגען זענען אָפּט איינגעטרעטען פאַר נאַרישע און שלעכטע זאַכען און האָבען זיך פערהאַלטען קאָלט אָדער פיינדליך צו גוטע און געזונדע געדאַנקען. די אנטיסעמיטישע צייטונגען שרייען און שילטען, ווייל זיי ווייסען, אַז זיי וועלען מיט אָרגאַניזירטע יודען ניט האָבען אַזוי גרינג צו קעמפפען ווי מיט די היינטיגע צושפּרייטע יודען. דער „איזראַעליט" אין מאינץ, איין שלעכטעס און אונוויסענדעס בלאַט פאַר די דייטשע חסידים, זידעלט און ווייזט, אַז אַלע יודישע צרות קומען נור דערפון, וואָס די יודען זענען ניט פרום. די ליבעראַלע צייטונגען מיינען, אַז מען וועט דורך דעם דייטש-יודישען קאָנגרעס דעם אַנטיסעמיטיזם מאַכען נאָך שטאַרקער. די יודען — זאָגען זיי — טאָרען גאָר קיין אייגענע אינטערעסען ניט האָבען, זיי זאָלען נור קעמפפען צוזאַמען מיט די ליבעראַלען, וועט שוין אַלצדינג ווידער גוט ווערען. דעם נִגוּן הערען מיר שוין 30 יאָהר, אָבער בֶּאֱמֶת איז טאַקע ניט בעסער נאָר ערגער געוואָרען. וואָס ווילען דען אייגענטליך די ליבעראַלען פון אונז? זאָלען מיר ניט אַליין פאַר אונז זאָרגען? זאָלען מיר זיך לאָזען שלאָגען און וואַרטען ביז די וועלט וועט ווערען ליבעראַל? אַלע פּארטייען און אַלע קלאַסען זאָרגען פאַר זייערע אינטערעסען, זאָלען מיר זיין די איינציגע, וואָס וואַרטען אויף דעם יושר פון פאָלק? די היינטיגע קולטור און די בילדונג האָבען אונז שוין אָפּט צוגעזאָגט גאָלדענע בערג און — האָבען אונז מַכּוֹת געבראַכט, זאָלען מיר זיך נאָך דערויף פערלאָזען? מיר זיינען דאָך ניט קיין קליינע קינדער. די ליבעראַלען אין דייטשלאַנד האָבען זיך געוועהנט צו בעטראַכטען די יודען ווי זייערע שיטצלינגע און די יודען אַליין האָבען זיי דורך זייער פערדרעהטע אַסימילאַציאָן דערצו דערצויגען. דאָס מוז אַצונד אַנדערש ווערען. עס איז צייט, אַז מען זאָל אָנהויבען טראַכטען, *וואָס פאַר אונז אַליין איז גוט* און ניט שטענדיג פרעגען: וואָס וועלען די אַנטיסעמיטען זאָגען? וואָס וועלען די ליבעראַלען זאָגען? די יודענפראַגע איז אַ פראַגע וואָס נור די יודען אַליין קענען זי ענטשיידען.

קאַרלסרוהע. פאַביוס שאך.

דער בעריכט פון אדעסער קאמיטעט.

לאַנג, לאַנג האָט מען געוואַרט אויף דעם ביטערען אמת, וואָס וועט אונז בריינגען היינטיגעס מאָל ה. גינצבערג (אחד העם) פון זיין רייזע אין ארץ ישראל. אלע געדיינקען נאָך זיינע בריעף אונטער דעם נאָמען „אמת מארץ ישראל". וועלכע זענען געשריבען געוואָרען אין יענער צייט, ווען פון ארץ ישראל האָט מען אויסער תְּהִלּוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת ניט געטאָרט שרייבען. דאַן האָבען זיינע בריעף אַרויסגערופען אַ גרויסען לאַרם, דער שאַרפער אמת האָט אַלעמען געשניטען, דאָס פייער פון דעם אמת האָט יעדערן פערבלענדט די אויגען, און פיעל מוטה האָט געדאַרפט האָבען דאַן ה. אחד העם, אום אין דעם גערויש פון פרייד אַרויסצוטרעטען מיט קלאָג און זאָרג פאַר די צוקונפט.

פון זיינע ערשטע און צווייטע בריעף איז פיעל צייט אַוועק. דאָס פאָלק איז פון דאַמאַלס אָן אויסגעוואַקסען, דאָס פאָלק האָט שוין איצט מעהר ניט מורא ניט פאַר די שאַרפקייט און ניט פאַר דער בלענדענדער ליכטיגקייט פון אמת, דאָס פאָלק קען איהם איצט

גרויסען רויש און נעפילדער האָבען זיי אָנגעהויבען צו שפּיעלען. דער קעסעל-פּייקעל האָט געאַרבעט ווי אַ מיהל, דער גרויסער פּויק האָט מַמָש געדונערט מיט זיינע שטאַרקע קלעפּ — זיי האָבען אָבער מעהר ניט אָבגעשפּיעלט ווי דעם ערשטען פּאַל. די בלאָז-אינסטרומענטען האָבען ביסליכ-ווייז אויפגעהערט זיך צו הערען, און ביז עס איז געקומען צום טריאָ האָט זיך שוין מעהר ניט געהערט ווי די קלעפּ פון דעם גרויסען פּויק. אַלע האָבען די הענד אַוועקגעלעגט, און פון די אויגען האָבען זיך געגאָסען טהרערען... דאָס האָט זיך פּיעל מאָל ווידערהאָלט, און אַזוי האָט זיך עס אָבגעצויגען ביז די מאַשינע האָט דעם לעצטען פּייף געגעבען און דער גאַנצער שטאַב מיט דער מוזיק זענען אַוועק מיט דעם צוג. די קולות „פּראָשטשאַי גראָדנאָ!" האָבען זיך נאָך פון ווייטען געהערט ביז דער צוג איז אין שטורם פערשוואונדען געוואָרען.

זונטאג צו מיטאָג האָט געדאַרפט אוועקפאָהרען דער דיוויזיאָנער גענעראַל, באַראָן דעל...הויזען. ער איז געוועזען זעהר הויך געוואַקסען, פון איינע און פופציג יאָהר, שטאָלץ ווי איין עכטער דייטשער באַראָן. איך האָב זעהר גוט געקענט זיין גאַנצע פאַמיליע, דען די פענסטער פון מיין וואָהנונג זענען אַרויסגעקומען אין אַ גרויסען פרוכטגאָרטען, וואָס האָט געהערט צום גענעראַלס קוואַרטיער. מיר פלעגען זעהר אָפּט זעהען איהם מיט זיין עלעגאַנטער יונגער פרוי מיט זיינע שענע בלאָנדע קינדער שפּאַצירען און זיך שפּיעלען אין גאָרטען. 2 יונגליך, געקליידט ווי קאַדעטען, און 3 מיידליך פון 7 ביז 3 יאָהר, אַלע בלאָנד און וואונדערשען — דאָס איז געוועזען די באַראָנישע פאַמיליע. די קינדער זענען געוועזען פרייע, מונטערע, און האָבען ליעב געהאַט אַ שטיף צו טהון אונטער דער הַשְׁגָחָה פון דער ליעבער, גוטער, מונטערער מאַמאַ. נאָר ווען דער פאָטער פלעגט זיין דערביי, האָט מען פון זיי אַלעמען אַ דוך נישט געהערט, אפילו די מאַמאַ האָט אויך ניט געוואַגט הויך צו רעדען. אַזוי ווייט איז גרויס געוועזען דער דֶּרֶךְ אֶרֶץ און די גרויסע האָכאַכטונג פאַר דעם שטאָלצען פאַמיליענפאָטער. דאָס געשפּרעך איז שטענדיג געוועזען אויף „זי", קיין מאָל אויף „דו". צו זייער אַוועקפאָהרען האָט מיר אָנגענומען אַ חֵשֶׁק צו זיין דערביי, — די פרוי און די 5 קינדערליך זענען געשטאַנען שטיל און ערנסט אויף דער פּלאַטפאָרמע ביי דער טיהר פון ערשטער קלאַס פון וואַקזאַל. ער איז אַוועקגעגאַנגען פערטיעפט אין געדאַנקען, ערנסט געשפּרייזט מיט זיינע לאַנגע פיס הין און צוריק, די פרוי און די קינדער האָבען ניט געוואַגט אַ פּיפּס צו טהון, און ווען ער איז צוגעגאַנגען צו זיי, זענען געוועזען די ווערטער קאַלט און דאָס געשפּרעך איין צוריקגעהאַלטענעס, גלייכגילטיגעס, וועגען דעם וועטער, וועגען דעם דאָס די יונגליך זענען שוין אַרויסגעוואַקסען פון זייערע קליידער, מען דאַרף זיי מאַכען נייע אַנציגע. עס איז אויף זיי אַלעמען געוועזען צו זעהן, דאָס די הערצער זענען פול, נאָר די ווערטער פּוסט, נאָר ניט צו דער זאַך, ווער רעדט פון אַ טהרער לאָזען — חַס וְחָלִילָה! „דאָס וועט דאָך זיין געגען דעם אַנשטאַנד!" און די צייט לויפט, — אָט איז שוין דער ערשטער קלונג — באַלד—באַלד וועט דער ליעבער פאַפאַ אָבפאָהרען, ווען וועט ער ווידערקומען? און וועט ער אַמאָל ווידערקומען? אַך גאָט! גאָט אין הימעל!

אַזעלכע טרויריגע געדאַנקען איז געוועזען צו לייענען אויף אַלע פּנים'ער אָבער זיי אַרויסרעדען — חס וחלילה! „דאָס וועט דאָך זיין געגען דעם אַנשטאַנד!"

און דאָ איז שוין דער צווייטער קלונג! דער באַראָן איילט שוין אַריינצוגעהען אין וואַגאָן פון ערשטען קלאַס. *נאָך* איין מאָל טרעט ער צו צו זיין פאַמיליע, מעסט זיי אַלע אָב מיט די אויגען, דערלאַנגט דער פרוי די האַנד, די הערצער הויבען זיך ווי זיי ווילען פּלאַטצען. אָבער אַ וואָרט רעדען — חס וחלילה! דאָס לאָזט ניט צו דער אַנשטאַנד, דער באַראָנען־שטאָלץ.

פּלוטצלינג איז צוגעלאָפען איין אָרימע יודינע, אָהן אַ אָטהעם, פערסאָפּעט פון לויפען, אָבגעריסען, אָבגעשליסען, מיט אַ קויש בייגעל אויף דער האַנד. דאָס איז געוועזען אַ אָרימע אַלְמָנָה, וואָס האָט אֶפְשַׁר אַ האַלבע פַּרְנָסָה געהאַט פון גענעראַלס הויז. זי פלעגט אַהין טראָגען געבעקס, און ווי זי האָט דערהערט, דאָס די מאַדאַם מיט די קינדער זענען אויפ'ן וואַקזאַל זיך צו געזעגנען מיט דעם הערן, איז זי אין איין אימפּעט געלאָפען צום וואַקזאַל,

גלייך קוקען אין די אויגען. דאָס איז זעהר וויכטיג, ווייל אנשטאט דעם לאַרעם און געפּילדער, וואָס האָבען ארויסגערופֿען זיינע פֿריהערדיגע בריעף, קען מען האָפֿען, וועט דער איצטיגער בעריכט נור אַרויסרופֿען אַ ערנסטע בעהאַנדלונג און בעראַטהונג פֿון די אנגעריהרטע פונקטען. עס איז נור אַ שאדען, וואס דער בעריכט איז אַזוי שפּעט ערשיענען. וואָלט ער מיט עטליכע חדשים פֿריהער אַרויסגעגאַנגען, וואָלטען מיר מסתמא פֿריי געווען פֿון די געשרייען אין די צייטונגען, וואס זענען געגרינדעט געווען אויף ידיעות, וועלכע מען האָט ניט גוט געוואוסט און ניט געהעריג פֿערשטאַנען.

דער בעריכט פֿון ה׳ גינצבערג איז אויסגעלעגט אין פּראָטאָקאָלען פֿון אַדעסער קאָמיטעט, וועלכעם ער האָט איבערגעגעבען נור אין קורצען די איינדריקע און די רעזולטאַטען פֿון זיינע ערפֿאָרשונגען איבער דער לאַגע אין ארץ ישראל. עס איז זעהר צו בעדויערן, וואָס די געזונדהייט האָט ניט געלאָזען ה. גינצבערג׳ן זיין רייכעס מאַטעריאַל צו אָרדנען און צו בעאַרבייטען. אין זיין בעריכט דערצעהלט אונז ה. גינצבערג פֿון דער איצטיגער לאַגע אין די קאָלאָניעס, פֿון די שולען אין ארץ ישראל און ווייזט אויף די מיטלען, וועלכע מען דאַרף אָנווענדען אין אונזער ווייטערדיגער אַרבייט.

צוזאַמען מיט דעם בעריכט פֿון ה. גינצבערג האָט דער אדעסער קאָמיטעט אַרויסגעגעבען אַ גוט צוזאַמענגעשטעלטע אַרבייט פֿון דעם אַגראָנאם ה. זוסמאַן, וועלכער איז געשיקט געוואָרען צוזאַמען מיט ה. גינצבערג׳ן צו ערפֿאָרשען די לאַגע אין די קאָלאָניעס. ה. זוסמאַן פֿערנעהמט זיך מעהר מיט די ווירטשאַפֿטליכע פֿראַגען און גיט אונז פֿיעל אינטערעסאַנטעס מאַטעריאַל, וואָס ערקלערט דעם טרויריגען צושטאַנד פֿון די קאָלאָניעס.

ווי עס איז בעוואוסט, פֿערנעהמען זיך די קאָלאָניסטען דערהויפּט מיט וויינבוי. דער וויינבוי אין די יודישע קאָלאָניעס האָט גלייך פֿון אָנהויב אָן אַוועקגעשטעלט אַלע קאָלאָניעס אויף אַ פֿאַלשען יסוד. די קאָלאָניסטען קענען ניט זיין זעלבסטשטענדיג אין זייער ווירטשאַפֿט, זיי דאַרפֿען אָנקומען צו אַנדערע גלייך מיט די שטעדטישע איינוואָהנער. אי ברויט, אי פּוטער פֿאַר די בהמות אי אפילו מיסט אויף צו בעמיסטיגען די פֿעלדער דאַרפֿען זיי קויפֿען ביי די אַראַבער. אונזערע קאָלאָניסטען בריינגען אַרויס אַ פּראָדוקט, פֿון וועלכען ניט נור זיי אַליין קענען ניט לעבען, נאָר וועלכער ווערט אין לאַנד ניט פֿערברויכט, ווייל די מאַחמעדאנער טרינקען ניט קיין וויין און די צאָהל פֿון קריסטען איז צו קליין. זייער גאַנצע לאַגע היינגט דערום אָב נור פֿון פֿערקויף אין אויסלאַנד, און דאָס האָט אַוועקגעשטעלט די קאָלאָניסטען אין זעהר אַ ריזיקאַלישע לאַגע.

פֿון דעם וויינפֿערקויף האָט מען געוואַרט גאָלדענע בערג. דעם באַראָן ראָטשילדס אַדמיניסטראַציע האָט מיט דעם גרעסטען פֿלייס אַלץ מעהר פֿערגרעסערט די וויינגערטנער, יאָהרען־לאַנג האָט מען די קאָלאָניסטען אונטערשטיצט, ביז די פֿלאַנצונגען האָבען אָנגעהויבען צו בריינגען פרוכטען און מיט ערדאַרבייט האָט מען די קאָלאָניסטען ניט געלאָזט זיך פֿערנעהמען, מען האָט פֿעלזען געריסען, מיליאָנען אויסגעגעבען, אום צו פֿערוואַנדלען די וויסטע ערד אין וויינגערטנער. די איבריגע קאָלאָניסטען, קוקענדיג אויף ראָטשילדס קאָלאָניעס און גלויבענדיג אין די געניטקייט פֿון זיינע אַדמיניסטראַטאָרען, האָבען אויך געפֿלאַנצט און געפֿלאַנצט. אין דער האָפֿנונג אויף די שפּעטערדיגע גליקען האָט מען געפֿלאַנצט אַלץ די בעסערע סאָרטען, וועלכע גיבען ווייניג טרויבען. עס האָט זיך אָבער אַרויסגעשטעלט אַז פּאַלעסטינאַ קען ניט אַרויסבריינגען אַזוינע טייערע סאָרטען וויין ווי פֿראַנקרייך און מיט דעם איז אָבגעשטאָרבען די האָפֿנונג אויף די גרויסע עשירות. די לאַגע פֿון די קאָלאָניסטען היינגט אַלזאָ אָב נור פֿון דעם גרויסען פֿערקויף פֿון די פּראָסטערע סאָרטען. אָבער אויך דער פֿערקויף פֿון די פּראָסטערע סאָרטען איז ניט געזיכערט. אין ראשון׳ער קעלער ווערט אויסגעאַרבעט יעדעס יאָהר 30—25 טויזענד העקטאָליטער וויין,

---

פֿערהאַפּט זיי ביים צווייטען קלונג און געטראָפֿען ווי זיי שטעהען אַזוי, שטום אָהן ווערטער. דאָ האָט זי אַ געשריי געטהון פֿון טיפֿען צובראָכענעם האַרצען:

„מיין גילדערנע מאַדאַמינקע! גאָט זאָל אויפֿריכטען אייער הערצעלע, זיינע מַלְאָכִים זאָלען בעשיטצען דעם גוטען האַרינקע, ער זאָל קומען פֿון זיין וועג אַ געזונטיקער אויף אַלע גלידערליך, בִּזְכוּת זיינע בריליאַנטענע ווייב און קינדערליך!"

און מיט אַ אָנגעלאָדענעם האַרץ פֿון אַ ביטערער אלמנה האָט זי אויסגעבראָכען מיט אַ געוויין.

אין דעם אויגענבליק האָבען געפּלאַטצט אַלע רויפֿען פֿון דער עטיקעט, פֿונ׳ם „אַנשטאַנד". עס איז געוואָרען אַ יְלָלָה. די צאַרטע פֿרוי איז געפֿאַלען דעם מאַן אויפֿ׳ן האַרצען, דער געריהרטער מאַן האָט זי צוגעדריקט צו זיין ברייטער ברוסט. די שענע קינדערליך האָבען זיך געגראָבען מיט די קעפּליך דעם פּאַפּאַ אין די קניע מיט אַ ביטערן געוויין. ע ר האָט יעדעס קינד געהויבען צו זיך אין דער הויך און בעשאָטען מיט גליהענדע קושען... די אויגען זענען איהם רויט געוואָרען פֿון אָנגעלאָפֿענע טהרערען. אַלע וואָס זענען דערביי געוועזען, האָבען זיך נישט געקענט איינהאַלטען פֿון וויינען, די אַדיוטאַנטען האָבען דעם באַראָן אונטער די הענד אַריינגעפֿיהרט אין וואַגאָן, און די איבערגעבליבענע פֿריינד האָבען די וויינענדע באַראָנעסע מיט די קינדערליך אויף די הענד אַריינגעטראָגען אין זייער קאַרעטע.

אָט וואָס הייסט אַ איניג וואָרט אַרויסגערעדט פֿון טיעפֿען האַרצען. די דייטשע פֿאַמיליע האָט גוט פֿערשטאַנען די רייד פֿון דער אָרימער יודענע, חאָטש דאָס איז געווען אין סאַמע פּראָסטע זשאַרגאָן.

בעדעקט מיט עהרע און רוהם האָט צוריקגעקעהרט די 26־סטע דיוויזיע אויף איהר אָרט, נור דער באַראָן איז נישט מעהר צוריקגעקומען — ער האָט אַוואַנזירט, איז געוואָרען ק אָ ר פּ ו ס נ ע ר קאָמאַנדיר. זיין שטעלע אַלס דיוויזיאָנער האָט איינגענומען דער בעליעבטער, העלדישער גענעראַל מאַלאַכאָוו.

פונקט עֶרֶב יום כִּפּוּר 1878 איז ביי אונז אָנגעקומען דער שטאַב מיט דער פֿאָהן מיט דער מוזיק — און ווידער איז אַ גרויסער עולם געשטאַנען ביים וואָקזאַל און ערוואַרטעט זייער קומען. דאָרט איז פֿול געוועזען נאַטשאַלסטוואָ, ציווילנע און פֿון מיליטער, דען אין דעמזעלבען טאָג האָט מען געדאַרפֿט אָבשיקען אַהיים 600 טערקישע סאָלדאַטען, וואָס האָבען די צייט זיך אויפֿגעהאַלטען אין אונזער שטאָדט אַלס געפֿאַנגענע. דער צוג איז אָנגעקומען מיט דעם שטאַב, מיט אַלע קלאַפּערגעציינג... און ווידער איז ניט געווען צו הערען קיין מאַרש פֿון דער מוזיק, איצט אָבער איז עס געווען פֿון גרויס שמחה. דען אַלע האָבען בעגריסט זייערע זיהן, זייערע פֿאָטערס, זייערע ברידער אָדער קְרוֹבִים אָדער גלאַט אַזוי גוטע בעקאַנטע. די אינסטרומענטען זענען אַרויסגעריסען געוואָרען פֿון זייערע הענד, און איבער די גאַסען האָט זיך געהערט אַ מין קאַטצען־מוזיק פֿון די ווייסע חברה׳ניקעס, פֿון די נאַסעניוגען וואָס האָבען געטראָגען די שפּיעל־כלים. אַ קליינער קורנאָסער יונגיל האָט אויף זיך געשלעפּט דעם גרויסען פּויק, און זיינע חברים האָבען דערויף געגעבען קלעפּ מיט וואָס זיי האָבען נאָר געקענט. אפילו די סאָלדאַטען פֿון שטאַב זענען אויך געגאַנגען ליידיג — דען קינדער האָבען נאָכגעטראָגען זייערע געוועהר, זייערע ראַנצעס מיט אַלעם וואָס זיי האָבען אויף זיך געהאַט צו טראָגען, ביי דער אַלגעמיינער פֿרייד איז ניט שַׁיָיךְ געווען קיין דיסציפּלין, קיין מיליטערישע אָרדנונג. די פֿרייד אין שטאָדט איז זעהר גרויס געווען, סיי יודישע סאָלדאַטען, סיי קריסטליכע זענען אויפֿגענומען געוואָרען ווי אייגענע קרובים, ווי אייגענע ברידער?

פֿיעל וואַסער איז זייט יענער צייט אַוועקגעשוואומען פֿון אונזער טייך ניעמען אין יַם אַריין. פֿיעלעס האָט זיך אומגעביטען ביי אונז פֿון יענער צייט ביז היינט, קְרוֹבִים נַעֲשׂוּ רְחוֹקִים, די גאַנץ נאָהנטע זענען דערווייטערט געוואָרען פֿון איינאַנדער — און פֿון דער דאַמאָליגער אַלגעמיינער ברידערשאַפֿט איז קיין זֵכֶר ניט געבליבען. אַלענפֿאַלס איז די מְנִיעָה ניט פֿון יודישער זייט, נאָר פֿון אַ גאַנץ אַנדערער...

עטליכע טויזענד ווערען אויסגעאַרבעט אין דעם קעלער פֿון זכרון און פֿערקויפֿט ווערט לעת עתה נור 5000 העקטאָליטער וויין. צוזאַמען מיט דעם האָט זיך אַרויסגעשטעלט נאָך אַ צרה: די פֿריהערדיגע מקחים, וועלכע די קאָלאָניסטען פֿלעגען קריגען פֿון ראָטשילדס אַדמיניסטראַציע זענען געווען צו הויך אין פֿערגלייך צו די פּרייזען אויף די מערק, רעגעלירענדיג זיי האָט מען די מקחים געמוזט שטעלען אַזוי נידריג, אַז די קאָלאָניסטען קענען בשום אופֿן ניט ציהען קיין היונה פֿון זייערע וויינגערטנער, און די פֿראַגע — וואָס וועט זיין? בויערט יעדערען דעם מח. איצט צאָהלט יק"א צו 20 פֿראַנק פֿאַר אַ קאַנטאָר פֿון די פּראָסטערע סאָרטען וויינטרויבען און 40 פּר. פֿאר די בעסערע סאָרטען, בשעת ראָטשילדס אדמיניסטראציע האָט געצאָהלט 25—70 פֿראַנק. ביי אַזוינע מקחים קען דער פֿערדינסט פֿון די קאָלאָניסטען זיין געננג, אָבער אויך די דאָזיגע פּרייזען זענען נור קינסטליך, ווייל אויך זיי זענען צו הויך אין פֿערגלייך מיט די מקחים, וועלכע מען קריגט פֿאַר דעם וויין אין הורט־פֿערקויף אין האַמבורג.

ביי אַזאַ לאַגע קענען שעפּען זייער חיונה פֿון די וויינגערטענס נור די קאָלאָניסטען, וואָס האָבען פֿיעל ערד, און די קלענערע קאָלאָניסטען וועלען מוזען דערום זייער ערד פֿערקויפֿען די רייכערע קאָלאָניסטען.

די לאַגע פֿון די קאָלאָניסטען איז נאָך דורך דעם אַזוי שלעכט, דאס אין דער האָפֿנונג אויף די גליקען האָט מען געלעבט צו רייך און מען האָט געמאַכט חוץ די הלואות אין יק"א צו גרויסע חובות, פֿאַר וועלכע עס קומט זיי איצט אויס צאָהלען הויכע פּראָצענטען.

איבערגעהענדיג צו די איינצעלנע קאָלאָניעס געפֿינט ה. גינצבערג דאסזעלבינע בילד. אין רחובות זענען די פּריוואַטע חובות פֿון די קאָלאָניסטען 130-140 טויזענד פֿראַנק, אין איין הויך מיט דעם ווערטה פֿון זייער גאַנצען אוראַזשאַי, אַ חוץ די גרויסע סומען, וואָס זיי זענען שולדיג יק"א.

אין ועד־הנין האָבען פֿיעל קאָלאָניסטען אפילו ניט אויף ברויט. בעסער איז די לאַגע אין גדרה. אין עקרון פֿערנעהמען זיך די קאָלאָניסטען מיט פֿעלדאַרבייט און מיט וויינבוי. אָבער די ערד, וואָס איז פֿריהער געווען בעשטימט פֿאַר 18 פֿאַמיליעס, דאַרף איצט אויפֿהאַלטען 31 און דערום ליידען די קאָלאָניסטען אין ווייניג ערד. אויף צו פֿערגרעסערן די קאָלאָניע און אויף איהר איינריכטונג דאַרף מען האָבען אַ קאַפּיטאַל פֿון 400,000 פֿראַנק, און דאס איז נאָך אַ ספק, אויב מען וועט קענען קריגען דערביי צוקויפֿען נייע ערד.

(פֿאָרטזעצונג קומט)

י. ל.

פּאָליטישע איבערזיכט.

קריוגער אין פּאַריז.— דער בודזשעט פֿון פֿראַנקרייך.— דער דייטשער פּאַרלאַמענט.— דער שפּאַניש אַמעריקאַנישער קאָנגרעס.

קריוגער איז אויפֿגענומען געוואָרען מיט גרויס פּאַראַד ניט נור אין מאַרסעל נאָר אויך אין פּאַריז. די גאַסען זענען געווען פֿול און אומעטום האָט מען מיט התלהבות בעגריסט דעם אַלטען פּרעזידענטען. קריוגער איז אויך אויפֿגענומען געוואָרען פֿון דעם פּרעזידענטען לובע, וועלכער האָט איהם צוריק אָבגעגעבען אַ וויזיט. קריוגער האָט געזאָגט אַז ער איז געקומען קיין אייראָפּא בעטען אום הילף, אויך פֿאַר דער מלחמה האָט ער פֿערלאַנגט איבערצוגעבען אייראָפּא די ענטשיידונג אין דעם ספֿסוך, וואָס איז ענטשטאַנען צווישען טראַנסוואַל און ענגלאַנד, ענגלאַנד אָבער האָט זיין פֿאָרשלאַג ניט אָנגענומען. ער איז מסכים, אַז ענגלאַנד זאָל געהערען די פֿיהרענדע ראָליע אין דער אויסלענדישער פּאָליטיק פֿון טראַנסוואַל און אָראַניען און פֿערלאַנגט נור די זעלבסטשטענדיגקייט ביי זיך אין לאַנד. אין פּאַריז האָט הערר קריוגער פֿערבראַכט עטליכע טעג און געהאַלטען עצות איבער זיין וויטערדיגע אַרבייט. אין פֿראַנצויזישען פּאַרלאַמענט איז געשטעלט געוואָרען די אַנפֿראַגע דעם מיניסטער פֿאַר אויסלאַנד, צי רעכענט פֿראַנקרייך וואָס צו טהון פֿאַר טראַנסוואַל, דער מיניסטער אָבער האָט זיך אָבגעזאָגט צו ענטפֿערען אויף אַזאַ פֿראַגע, נאָך דעם האָט דער פּאַרלאַמענט איינשטימיג אויסגעדריקט זיינע פֿריינדליכע געפֿיהלען צו טראַנסוואַל און צו איהר פּרעזידענטען.

פֿון פּאַריז פֿאָהרט הערר קריוגער קיין בערלין. אויך דאָרטען וועט ער געוויס אויפֿגענומען ווערען מיט דערזעלבער התלהבות ווי אין פּאַריז.

די בעוועגונג, וועלכע עס האָט אַרויסגערופֿען אין פֿראַנקרייך קריוגערס קומען, שטערט ניט דעם פּאַרלאַמענט אין זיין אַרבייט. שוין לאַנג איז אין פֿראַנצויזישען פּאַרלאַמענט ניט געווען אַזאַ רוהיגע אַרבייט ווי איצט. דער שלעכטער צושטאַנד פֿון וויינבוי אין פֿראַנקרייך („יוד" נומער 47) האָט אַרויסגערופֿען דעם פֿאָרשלאַג פֿון מיניסטעריום צו פֿערקלענערען אויף דעם וויין די אָבצאָהלונגען, וואָס איז פֿון פּאַרלאַמענט אָנגענומען געוואָרען. די וויכטיגסטע פֿראַגע, מיט וועלכער דער פּאַרלאַמענט פֿערנעהמט זיך איצט, איז דער בודזשעט. די הוצאות אויף דעם קומענדיגען יאָהר זענען אויסגערעכענט אויף 3,551 מיליאָן פֿראַנק (אויף 89 מיליאָן מעהר ווי היינטיגעס יאָהר). די הוצאות און הכנסות פֿון דעם מיניסטער פֿון בילדונג און פֿון אינלאַנד זענען שוין פֿון פּאַרלאַמענט אָנגענומען געוואָרען.

דער בעוואוסטער פֿראַנצויזישער געלעהרטער לערואַ־באָליע קריטיקירט זעהר שאַרף דעם חשבון פֿון די הוצאות, ער געפֿינט, אַז די רעגירונג האָט ניט קיין רעכט אויף אַזוי פֿיעל זיי צו פֿערגרעסערן פֿון יאָהר צו יאָהר. אמת, זאָגט ער, די הוצאות וואַקסען אויך שטענדיג אין אַנדערע לענדער, אָבער דאָרטען וואַקסט שטענדיג אויך די בעפֿעלקערונג, בעת אין פֿראַנקרייך בלייבט די צאהל פֿון איינוואָהנער כמעט דיזעלבינע. אין 1871־סטען יאָהר האָט דייטשלאַנד געהאַט 41 מיליאָן איינוואָהנער, איצט האָט זי שוין 55 מיליאָן; ענגלאַנד (צוזאַמען מיט אירלאַנד) האָט אין 71־סטען יאָהר געהאַט 31 מיליאָן, איצט האָט זי 41 מיליאָן מענשען; אין דייטשלאַנד האָט זיך אין די לעצטע 30 יאָהר די בעפֿעלקערונג פֿערגרעסערט אויף 35 פּראָצענט, אין ענגלאַנד אויף 30.

קען מען אפשר פֿערענטפֿערען די גרויסע הוצאות דורך דעם, דאס די רייכקייט איז אין לאַנד מעהר געשטיגען? אָבער אויך אויף די פֿראַגע ענטפֿערט לערואַ־באָליע מיט „ניין". פֿערגלייכענדיג די הכנסות פֿון די איינוואָהנער אין פֿראַנקרייך פֿאַר 8 יאָהרען צוריק מיט די איצטיגע הכנסות, געפֿינט ער, דאָס די הכנסות זענען געשטיגען נור אויף זיעבען צעהנטעל פּראָצענט, בעת די הוצאות פֿון דער רעגירונג זענען געשטיגען אויף 2 מיט אַ האַלב פּראָצענט.

אין דייטשלאַנד האָבען די סאָציאַל־דעמאָקראַטען אַרויסגעשטעלט אַ בעשולדיגונג געגען איין מיטגליעד פֿון מיניסטעריום, ה. פּאָסאַדאָווסקי, וואָס האָט געבעטען געלד ביי פֿאַבריקאַנטען צו אַגיטירען פֿאַר אַ געזעץ געגען די אינטערעסען פֿון די אַרבייטער. ה. פּאָסאַדאָווסקיס געהיימע בריעף וועגען דעם זענען ענטדעקט געוואָרען, און די סאָציאַליסטען האָבען פֿערלאַנגט אין פּאַרלאַמענט אַ תשובה פֿאַר אַזאַ אומרעכט. אויך דאָ האָט גראַף ביולאָוו פֿערשטאַנען ווי אַרויסצוגעהן פֿון דער שוועריגקייט, ער האָט מודה געווען אַז ה. פּאָסאַדאָווסקי האָט בעגאַנגען איין אומרעכט און האָט צוגעזאָגט, אַז ער וועט אַזוינע פֿאַקטען קיין מאָל אין מיניסטעריום ניט דערלאָזען. מיט דעם האָט דער קאַנצלער בערוהיגט די אונצופֿרידענע, און דער פּונקט, פֿון וועלכען מען האָט געוואָלט מאַכען אַ גרויסען סקאַנדאַל, איז צו גאָר נישט געוואָרען.

דער קרעדיט, וועלכען די רעגירונג האָט פֿערלאַנגט אויף די כינעזישע מלחמה, איז איבערגעגעבען געוואָרען אַ בעזונדער קאָמיסיאָן, וועלכע דאַרף קאָנטראָלירען אַלע געמאַכטע הוצאות אין זייערע איינצעלהייטען.

נאָכדעם ווי שפּאַניען האָט פֿערלאָרען אַלע איהרע קאָלאָניעס אין אַמעריקאַ, איז איצט ענטשטאַנען דאָס בעדערפֿעניש צו שאַפֿען אַ גייסטיגע פֿערבינדונג צווישען די שפּאַנישע רעפּובליקען אין אַמעריקאַ און דער שפּאַנישער מלוכה אין אייראָפּאַ. צו דעם צוועק איז צונויפֿגערופֿען געוואָרען אין מאַדריד אַ קאָנגרעס פֿון אַלע שפּאַנישע לענדער. אויף דעם קאָנגרעס זענען געווען פֿערטרעטער פֿון אַרגענטינאַ, קאָלומ־

ביען, טשילי, מעקסיקא א. ז. וו. אויף דעם קאנגרעס איז אנגענומען געווארען צו מאכען צווישען זיך בעזונדערע האנדעלסקאנטראקטען, דורך וועלכע מען זאל פערגרינגערען דעם האנדעל צווישען די שפאנישע לענדער. נאך די קאנטראקטען וועט מעגליך ווערען אריינצופיהרען אין שפאניען ברויט פון אמעריקא אנשטאט דעם ברויט, וואס מען ברענגט דארטען איצטער פון רוסלאנד און אינדיען. עס איז בעשלאסען געווארען צו מאכען בעזונדערע אינסטיטוציאנען, וועלכע דארפען אונטערשטיצען די שפאנישע עמיגראנטען, וואס קומען קיין אמעריקא, עס איז בעקלערט געווארען דער וועג, ווי צו פערשטארקען די אויסברייטונג פון דער שפאנישער ליטעראטור אין אמעריקא און ווי צו שאפען מעהר אחדות צווישען די שפאנישע צייטונגען און שרייבער אין אייראפא און אין די שפאנישע רעפובליקען. י. ל.

דער ערשטער שריט פון יק"א.

ביז די לעצטע טעג האט מען נאך זיך ניט געקענט גענוי פארשטעלען, אויף וועלכען אופן די חברה יק"א וועט פערפעסטיגען אונזערע קאלאניען אין ארץ־ישראל. יעדער האט אליין געגלויבט, דאס די מיליאנען, וועלכע יק"א האט בעקומען, וועלען זיכער פערברויכט ווערען לטובת הישוב און די הונדערטער פאמיליעס, וואס האבען די גאנצע צייט אויף דעם פלאץ אלעס אויסגעהאלטען און איבערגעטראגען; יעדער האט געגלויבט, דאס איצט וועט זיך אנהויבען א גוט געארדנעטע ווירטשאפט, מען וועט אלעס ערנסט שטודירען, מען וועט קויפען לאנד, פערבעסערן דעם וויינפערקויף און דערגלייכען.

אזוי האט מען געגלויבט. אלע האבען געווארט אויף די בעריהמטע אסיפה, אויף דעם ערשטען אקטאבער, יעדער איז ארום מיט די געדאנקען: וואס דער ערשטער אקטאבער וועט אונז ברייננגען?

דער יום הדין איז פאריבער און די קאלאניסטען האבען נאך גאנצע דריי וואכען גאר ניט געוואוסט. ענדליך האבען אנגעהויבען אנצוקומען די ידיעות: דער ביז איצט געוועזענער פערטרעטער אין יפו פון יק"א, דער אגראנאם שאליט, האט אויף זיין שטעל ניט געקענט פערבלייבען און אשטאט איהם איז בעשטימט איין געוועזענער דירעקטאר אין אליאנס שולע, ה' פאריענטי.

דעם פאריגען דאנערשטאג איז אנגעקומען דער נייער פארשטעהער גלייך אין זכרון יעקב דורך ביירוט, און אויף דעם אנדערען טאג האט ער די קאלאניסטען די ערשטע בשורה טובה אנגעזאגט:

דאס אזוי ווי די פרייזען פון די וויינטרויבען וועט מען היינטיגעס יאהר און אויך ווייטער מוזען שטארק װארפען, איז דערום קיין אנדער מיטעל ניט דא ווי אז פיעל קאלאניסטען וועלען מוזען אוועק פון דער קאלאניע.

בעמערקענדיג דעם שרעקליכען איינדרוק, וועלכען זיין בשורה האט געמאכט אויף די פארשטעהער פון די קאלאניסטען, האט ער זיי געטרייסט, דאס דאסזעלבע איז בעשלאסען אויך פאר אלע אנדערע קאלאניען!

קורץ און קלאר!

וואס אזא פארשפיעל וועט ארויסרופען איז שווער צו זאגען. דער נייער פארשטעהער האט געגעבען צייט צו בעקלערען די זאך, ביז ער וועט קומען פון גליל, וואוהין ער איז אויף מארגען אבגעפאהרען.

די קאלאניען פון יהודה ווארטען, ביז זיי וועלען אויך אליין הערען דעם אפיציעלען ענטפער. אומעטום, ניט נור אין די קאלאניען, נאר אויך אין די שטעדט איז איין שרעקליכע אויפרעגונג. פון דעם גרעסטען טהייל הערט מען א פעסטען בעשלוס, אונזער הייליגעס לאנד ניט צו פערלאזען. וועלען אבער אלע זיין אים שטאנד אויסצוהאלטען? קענען די קאלאניסטען ערווארטען וועניגסטען א מאראלישע אונטערשטיצונג פון זייערע ברידער אין חוץ לארץ? און וואס מאכט מען מיט די וועלכע .וועלען אויס נויט און אויס הונגער ניט זיין אים שטאנד אויף לאנג אויסצוהאלטען? — דאס זענען די פראגען, וועלכע לאזען ביי אונז איצט קיינעם ניט רוהען.

יפו. דער אלטער ציוניסט.

פערשיעדענע בעשעפטיגונגען און סוחאטע.

די שטערבליכקייט און די ערקראנקונג אויף סוחאטע הייננט אב ניט נור פון עשירות און ארימקייט, ניט נור פון ברייטע אין ענגע דירות, אבער אויך פון דער בעשעפטיגונג מיט וועלכער יעדער פון אונז פערנעהמט זיך. דער פויער וועלכער ארבייט דען גאנצען טאג אויפ'ן פרייען פעלד און אטהעמט איין ריינע לופט, וועלכער ארבייט מיט זיין קערפער אין בעזיטצט גוט ענטוויקעלטע מוסקעלן, [1]) א גוט געבויטען און ברייטען ברוסט קאסטען, ליידעט זעלטענער אויף סוחאטע, ווי דער שניידער אדער דער שוסטער.

די לעצטע זיטצען דעם גאנצען טאג ביים ווארשטאט, אפט איינגעבויגען, און אטהעמען דערום זעהר אבערפלעכליך.

די לופט, וועלכע זיי אטהעמען איין, איז שוין על פי רוב פערדארבען דורך דעם, דאס אין צימער ארבייטען אדער וואהנען פיעל מענשען; ווייטער פון זיטצען אויף איין ארט, פון ארבייטען נור מיט די פינגער קען זיך דער ברוסטקאסטען ניט ענטוויקלען ווי געהעריג.

אזעלכע בעלי־מלאכות האבען אפט א שמאלען ברוסטקאסטען, א צונויפגעפאלענעם פנים, זעהען אויס גרין און געל און ביי געוויסע אונגינסטיגע פערהעלטניסע ווי למשל ביי ירושה, ד. ה. ווען אין זייער פאמיליע געפינט זיך סוחאטע קענען זיי גרינג קראנק ווערען.

ד"ר סמיט, וועלכער האט בעזוכט פיעל שניידערווארשטאטען אין לאנדאן, בעשרייבט זיי בזה הלשון: אין די פייכטע צימער, וואס זענען אנגעפראפט מיט ארבייטער, איז אזוי פינסטער, דאס דעם גאנצען טאג מוז מען גאז ברענען צור בעלייכטונג; און אין אזוינע צימער, וועלכע זענען אהן איינריכטונגען אדער מיט שלעכטע איינריכטונגען צו ערפרישען און רייניגען די לופט, ארבייטען די שניידער פון 12 ביז 15 שעה, רוסישע עמיגראנטען ביז 16—17 שעה אין מעת לעת.

ד"ר סמיט האט געפונען, דאס אין א געוויסען טהייל פון אזוינע ווארשטאטען קומט אויס נור 3—4 קוביק־מעטר לופט אויף איין מענשען, בעת עס דארף זיין פאר א ערוואקסענען מענשען פון 8 ביז 10 קוביק־מעטר לופט. ביי ניט בעסערע בעדינגונגען ארבייטען פרויען ביי דאמען־שניידעריי. אין געוויסע צייטען, ווי פאר גרויסע ימים טובים, ארבייטען די שניידערינען (אפט זעהר יונגע, פיזיש ווייניג ענטוויקעלטע מיידליך) ביז 17—18 שעה אין מעת לעת.

די עלעגאנטע דאמע יאגט די שניידערין איהר קלייד זאל פארטיג זיין צו א געוויסען יום־טוב, צו א געוויסען באל. די שניידערין יאגט די נשמה פון איהרע ארבייטערינען, אבער קיינער בעמערקט, ווי פיעל שוויס, טרעהרען און ניט דערשלאפענע נעכט קאסט יעדעס קלייד.

די זעצערס, וועלכע ארבייטען גאנצע טעג אין פערדארבענער לופט פון די שלעכט ווענטילירטע דרוקערייען, וואו זיי אטהעמען איין שטויב פון בליי, געבען אויך א גרויסען פראצענט שטערבליכקייט פון סוחאטע. מען דארף ניט פערגעסען, דאס פיעל זעצערס ארבייטען גאנצע נעכט, ווי אין רעדאקציאנען פון טעגליכע בלעטער.

די שריפטשטעלער, וועלכע געבען זיך אב א געוויסער אידעע, וועלכע שרייבען מיט „בלוט פון הערצען און זאפט פון די נערווען" און זיטצען אפט גאנצע טעג און האלבע נעכט ווי צוגעשמידט צו זייער שרייבטיש און שוינען ניט זייערע געזונד און כחות, געבען א גרויסע שטערבליכקייט פון סוחאטע.

איבערהויפט איז די שטערבליכקייט פון סוחאטע זעהר גרויס צווישען אונזערע שריפטשטעלער. דער פאעט מיכה לעבענסאהן, דער בעריהמטער פאטריאט און שריפטשטעלער ארשאנסקי, פרץ סמאלענסקין, דער מאלער און פאעט מאנע, דער ציוניסט בערמאן (פעטערבורג) דער יונגער פאעט פייערבערג, דער שריפטשטעלער נאאום כהן (נאאומאוו), דאווידאוויץ (אדעסא), דער יונגער פאעט טאנער, און פיעל אנדערע זענען געשטארבען פון סוחאטע. דער וועג פון „יודישען

[1]) מיר אטהעמען איין די לופט מיט דער הילף פון די מוסקעלן, וועלכע דעקען צו דעם ברוסטקאסטען. עס פערשטעהט זיך פון זעלבסט דאס א מענש מיט גוט ענטוויקעלטע מוסקעלן קען מאכען טיעפערע איינאטמונגען, ווי א מענש מיט שוואכע מוסקעלן.

שריפֿטשטעלער איז ניט אויסגעבעט מיט בלומען, נאָר מיט קראפּיווע און דארנען. (אין אַמאָליגע צייט רדיפות, איצט הונגער, קעלט א. ד. ג.) די שווערע אַרבייט מיט דעם מאַרך, דאָס זיטצען אויף איין אָרט, פֿערשיעדע צרות און קרעקונגען מאַכען איהם פֿעהיג דער דאָזיגער קראַנקהייט. נור דאן ווען די יודישע ליטעראַטור וועט זיין געשעטצט ביי דעם יודישען פֿאָלק, ווי ביי אַלע אַנדערע פֿעלקער זייער ליטעראַטור, ווען זי וועט דעם אַרבייטער אויף איהר פֿעלד געבען היונה בְּיַד רְחָבָה, נור דאן וועלען אונזערע שריפֿטשטעלער אויפֿהערען צו זיין אַזוי אָפֿט קרבנות פון סוהאטע.

אַ מלמד, אַ לעהרער אַרבייט דעם גאַנצען טאָג און אויך אַ טהייל פון דער נאַכט מיט'ן האַלדז און מיט די לונגען, ער לערנט אָפֿט אין אַ חדר, וועלכער איז אָנגעפּאַקט מיט תלמידים ווי אַ טון מיט הערינג. די לופֿט איז דאָרט על פּי רוב אומריין, די ווענטילאציע איז שלעכט, די בעלייכטונג, די נאַטירליכע ביי טאָג און קינסטליכע ביי נאַכט, איז צו קאַרג (ווער פון אונז נעדענקט ניט דאָס הֵלֶב ליכטיל, וועלכעס האָט געדינט פֿאַר אונז 10—15 מענשען?). ווי שלעכט עס איז דאָס לעבען פון אַ מלמד אָדער אַ יודישען לעהרער, זעהט מען שוין פון דעם, דאָס געוויס ניט אומזיסט זאָגט דער עולם: „בעסער האָלץ האַקען, אוידער אַ מלמד צו זיין”. איין אַנדער יודישעם שפּריכוואָרט זאָגט: „צוויי זאַכען פֿערזאָמט מען ניט אין לעבען: אַ מלמד צו ווערען און צו שטאַרבען”.

עס איז גרינג צו פֿערשטעהן: אַז דאָס נישט היגיענישעם לעבען, די קאַרגע חיונה, די מאראלישע ערנידערונג א. ד. ג. ווירקען זעהר שלעכט אויף די געזונדט פון לעהרער און מלמדים, וועלכע געבען אַ גרויסען פּראָצענט שטערבליכקייט פון סוהאטע.

ווי די בעשעפֿטיגונג ווירקט אויף די ענטשטעהונג פון סוהאטע, זעהען מיר קלאָר אַרויס פון דעם מאַטעריאַל, וואָס געלערענטע מענשען האָבען געזאַמעלט. די סטאַטיסטיק פון געלעהרטען ק ו מ ע ר פֿאַר שווייץ גיט אונז פֿאָלגענדע צאָהלען איבער די שטערבליכקייט.

אויף 10 טויזענד לעבעדיגע שטאַרבען פון סוהאטע יעהרליך.

לעהרער	,39
זעצער	,36
שניידער	,33
שוסטער	,26
ערדאַרבייטער	,13

די סטאַטיסטיק פון בערלינער קראַנקענקאַסען, געזאַמעלט דורך זאמערפֿעלד ווייזען אונז פֿאָלגענדע שטערבליכקייט פון סוהאטע:

מאלערס	92 (אויף 10 טויזענד לעבענדע),
שניידער	,57
איינבינדער	,54
שוסטער	,50

מיר זעהן, דאָס אין בערלין איז די שטערבליכקייט פון סוהאטע פֿיעל גרעסער צווישען בעלי־מלאכות, ווי אין דער שווייץ. אין דער שווייץ איז ניט פֿאַרהאַן אַזעלכע כרכים ווי בערלין און ווי עס שיינט, זענען די לעבענס־פֿערהעלטניסע (דירה, חיונה) פֿאַר די בעלי־מלאכות אין דער שווייץ בעסער ווי אין בערלין.[2]

די סטאַטיסטיק פון דאָקטאָר סמיט פֿאַר ענגלאַנד ווייזט אונז אויך דאָסזעלבע: שניידער, שוסטער און זעצער שטאַרבען פֿיעל מעהר פון סוהאטע, ווי די ערדאַרבייטער. די סטאַטיסטיק פון פֿערשיעדענע לענדער ווייזט, דאָס די בעשעפֿטיגונגען, וואו עס בילדעט זיך פֿיעל שטויב, ווירקען שעדליך אויף די לונגען פֿון אַרבייטער: דער שטויב פון אייזען אָדער פֿון אַנדערע מעטאַלען פֿערוואונדעט דאָס שליים־הייטיל פֿון די אטהמונגס־אָרגאַנען (גוימען, האַלדז בראַנכען א. ז. וו.)

און דורך דעם (ד. ה. דורך די קליינע וואונדעליך, ראַצליך) עפֿענט זיך אַ וועג פֿאַר די באַקטעריען (אַזעלכע מינע בריות, וואָס רופֿען אַרויס אַ געוויסע קראַנקהייט) פֿון סוהאטע. על כל פּנים ווייסען מיר גענוי, דאָס די אַרבייטער אין וואַרשטאַטען, פֿאַבריקען, וואו ע ס א י ז פֿ י ע ל ש ט ו י ב, ווערען פֿיעל אָפֿטער קראַנק אויף לונגען קראַנקהייטען, ווי אַנדערע. זאָמערפֿעלד'ס סטאַטיסטיק האָט אויך דורך דעם אַ גרויסען ווערט, ווייל זי שעפּט איהר מאַטעריאַל פֿון די קראַנקענקאַסען, וואו יעדער פֿאַל פֿון קראַנקהייט און טוידט ווערט פינקטליך פֿערשריעבען דורך דעם דאָקטאָר.

די טאַבליצע פון ז אָ מ ע ר פֿ ע ל ד.			אויף 10,000 לעבענדע זענען געשטאָרבען פון שווינדזוכט
בעשעפֿטיגונגען אָהן שטויב			24
„	מיט שטויב		54
„	„	מעטאַל־שטויב בכלל	58
„	„	קופּער שטויב	53
„	„	אייזען שטויב	55
„	„	בליי שטויב	77
„	„	ארגאַנישער[3] שטויב בכלל (צ. ב. ביי וואל, פֿעדערען)	56
„	„	שטויב פון לעדער	44
„	„	שטויב פון וואל און באַוועל	53
„	„	שטויב פון האָלץ און פּאַפּיר	59
„	„	שטויב פון טאַבאַק	.84

פֿון זאָמערפֿעלדס טאַבליצע זעהען מיר, ווי שעדליך פֿאַר די לונגען איז שטויב. ביי בעשעפֿטיגונגען מיט שטויב איז די שטערבליכקייט 2 מאָל אַזוי גרויס ווי ביי בעשעפֿטיגונגען אָהן שטויב. מעטאַל שטויב (די שטערבליכקייט 58) איז שעדליכער ווי אָרגאַנישער שטויב (56), פֿון מעטאַל־שטויב איז דער שעדליכסטער פֿאַר די לונגען בליי־שטויב (די שטערבליכקייט 77), דערום ווירקט די לופֿט פון דרוקערייען זעהר שעדליך אויף די לונגען. ווייטער בעמערקען מיר אַ גרויסע שטערבליכקייט צווישען די אַרבייטער אין וואָל און באַוועל־פֿאַבריקען (53 אויף 10,000).

אָבער די גרעסטע און שרעקליכסטע צאהל קרבנות פון סוהאטע געבען די טאַבאַק פֿאַבריקען (84). דאָס פֿאָלק וויים דאָס שוין לאַנג און רעכענט די אַרבייט אין די טאַבאַק־פֿאַבריקען פֿאַר זעהר שעדליך, אָבער דאָך די נויטה צווינגט און ניט יעדער פֿון אונז איז אין דער לאַגע זיך פֿריי אויסצוקלויבען זיין בעשעפֿטיגונג. דאָך דאַרפֿען מיר ניט פֿערגעסען, דאָס די בעשעפֿטיגונג שפּילט ניט אַזא גרויסע ראָלע, ווי אַנדערע לעבענס־פֿערהעלטניסע. דער עיקר בלייבט שטענדיג ד י וו אָ ה נ ו נ ג פֿון אַרבייטער (אַ גרויסע, אַ ענגע, אַ ליכטיגע, אַ פֿינסטערע, אַ טרוקענע, א פֿייכטע) און זיין עסען (כדומה פֿלייש, אייער, מילך אָדער קאַרטאָפֿעל, טרוקענע ברויט מיט ציבעלע) און ווי לאַנג אַרבייט (8—10 שעה אָדער 14—16 שעה אין מעת־לעת). אויך איז וויכטיג, אויב דער אַרבייטער קומט אַרויס פֿון אַ געזונדטער פֿאַמיליע אָדער פון אַ קראַנקער, אין וועלכער די סוהאטע געהט איבער בירושה פון די עלטערן צו די קינדער.

ד״ר מ. גאָטליעב.

די יודישע וועלט.

עסטרייך. = וו ע ג ע ן ה י ל ז נ ע ר'ס פּ ר אָ צ ע ס. לויט דעם פּסק פון פּיזעקער געריכט איז ה'ילזנער נישט ג ע וו ע ן אַ ל י י ן דער מערדער פון די מיידליך אַגנעס הרוזא און מאַריע קלימאַ; ער איז נור געווען אַ שותּף צו דער רציחה און אויסער איהם זענען געווען נאָך אַנדערע רוצחים. וואָס הילזנער האָט אייגענטליך געטהון אין דעם מאָרד דאָס האָט דער משפּט נישט אויפגע-

[2]) דאָ געפֿין איך פֿאַר נייטהיג איבערצוגעבען נאָך אַמאָל די טאַבליצע פון שטערבליכקייט ביי סוהאטע אין גרויסע שטעדט פון פֿראַנקרייך, ווייל אין מיין ערשטען אַרטיקעל („יוד” נומער 44) איז די טאַבליצע דורך אַ דרוקפֿעהלער פֿאַלש פֿאַרגעשטעלט.

אין פֿראַנקרייך שטאַרבען אויף 10 טויזענד איינוואָהנער:
אין פּאריז (2 האַלב מיליאָן איינוואָהנער) ,49
אין 25 שטעדט מיט 25 טויזענד איינוואָהנער ,28
אין 25 שטעדט ווייניגער ווי 5,000 „ .18

[3]) ארגאַנישער שטויב רופֿען מיר דעם שטויב, וועלכער קומט אַרויס פון פֿערשיעדענע פּראָדוקטען פון בעלי חיים און פלאַנצען.

קלערט. די „יוריסטישע בלעטער" שרייבען וועגען דעם משפט, אז וואס עס איז נוגע הרווא האבען מיר נישט קיין ריכטיג בילד ווי די רציחה איז געשעהען, און וואס עס איז נוגע קלימא האבען מיר נישט אפילו קיין שום סמך ווי זיך פאר־צושטעלען די זאך. עס איז אבער לייכט צו פערשטעהען אז מיט דער זינסטער־קייט און אונקלארהייט פון דעם משפט האבען זיך בענוצט די אנטיסעמיטישע בלעטער אין זיי האבען געגעבען זייער פירוש אויף דעם ענין, אז כל ישראל זענען די מיטשולדיגע פון הילזנער ווייל זיי געברויכען כריסטליך בלוט אויף פסח.

כדי אונטערצושטיצען דאס געריכט אין זיין ארבייט אויפצודעקען די איבעריגע רוצחים פון הרווא און קלימא, האט די רעדאקציאן פון דער „עסט־רייכישער וואכענשריפט" בעשטימט א בעלאהנונג פון 5000 גולדען דעם מענש, וועלכער וועט אויסזאגען די נעמען פון די איבעריגע רוצחים, אדער געבען אזעלכע ידיעות וועלכע וועלען העלפען מגלה זיין די רוצחים.

פראפ' מאסאריק שרייבט וועגען פיזעקער משפט: עס איז א גרויסע שאד וואס די אבגעדריקטע רעדע פון דר. באקסא איז געווארען קאנפיסצירט פון דער פראגער צענזור, די רעדע פון באקסא איז א וואהרער שפיגעל פון אונזערע אנטיסעמיטען. דער מענש האט געהאט די העזה צו האלטען אין געריכט אנטיסעמיטישע רעדען און צו בעשולדיגען יודען מיט עלילת־דם. פאר באקסא עקזיסטירט נישט די וויסענשאפט, וועלכע האט לאנג בעוויזען די פאלשקייט פון בלוט־בלבול; ער האט אויך בעשמוצט די גאנצע פראגער אוניווערזיטעט און געזאגט אז זיי זענען אלע א חברה באנדיטען און אונטערגעקויפט פון יודען.

„דער פרעזידענט פון געריכט האט זיך אנגענומען פאר פראגער אוני־ווערזיטעט. ער וואלט אויך קענען אנווייזען אויף דעם, דאס די פערזאן, וועלכע בעפאלט אויף די אוניווערזיטעט, איז שוין דריימאל דורכגעפאלען אויף די עקזאמענס און האט קוים קוים בעקומען איין אטעסטאט. נאר אין דעם איז אבער די צרה אז אונוויסענהייט און שטומפקייט האט די גרעסטע מאכט אין בעהמען א. ז. וו."

— דער גרעסטער אייראפעאישער אויגענדאקטאר פראפ' פוקס אין וויען האט געזאגט בעשטימט, אז דער עדות פעשאק האט געזאגט פאלש, אויף א מרחק פון 800 מעטער האט פעשאק נישט געקאנט זעהען דאס, וואס ער האט געזאגט אין געריכט.

= א בראשורע פון א גאליציאנישען גלח. דער גלח איגנאץ וואיס אין טשעבינא האט ארויסגעגעבען א בראשורע, אין וועלכער ער גיט ארויס רעגעלען ווי אזוי די קריסטליכע בעפעלקערונג זאל זיך פערהאל־טען צו יודען. כדי „אבצושוואכען דעם שעדליכען איינפלוס פון די יודען אויף קריסטען", פערלאנגט דער גלח אז קריסטען זאלען זיך אבשיידען פון די יודען און נישט האבען מיט זיי קיין שום מגע ומשא. קריסטען זאלען נישט אננעמען קיין שטעלע ביי יודען און קריסטליכע אמען זאלען נישט זייגען קיין יודישע קינדער, יודישע דאקטוירים זאל מען נישט רופען צו קריסטען און אויך נישט נעהמען קיין רעצעפטען פון יודישע אפאטהעקען. קריסטען זאלען אויך נישט וואהנען צוזאמען מיט יודען אונטער איין דאך און נישט קויפען ביי זיי קיין סחורה. דאס איז אלעס אסור, ווי דער גלח זאגט, נאך דעם קאטוילישען דת. דער קראקויער פראקוראר האט בעאנטראגט אז מען זאל פערווערען דאס פערברייטען פון דער בראשורע נאר דאס לאנדעס־געריכט און אויך דאס אבערלאנדעס־געריכט אין קראקוי האט נישט געוואלט מסכים זיין צו דעם אנטראג, ווייל די בראשורע ענטהאלט נאך זיין מיינונג נור בעשטימונגען פון די קירכליכע געזעצען; איבריגענס, זאגט דער גלח בפירוש אין דער בראשורע אז זיין כונה איז נישט אויפצווועקען שנאה געגען יודען. די גענעראל פראקוראטור האט דערלאנגט איין אנקלאגע וועגען דעם צום אויבערשטען געריכט־האף.

*

רוסלאנד. = א צירקולאר פון מיניסטעריום. דאס מיניס־טעריום פון אינערען האט נישט לאנג פונאנדער געשיקט א צירקולאר צו די גובערנאטארען, אין וועלכען עס ווערט ערקלערט, ווי זיי דארפען זיך נוהג זיין ביים אויסגעבען געלד פון די רעסטען פון דער קאראבקע.

אויף גרונד פון ארט' 57 און 58 פון די תקנות וועגען קאראבקע קען מען פון איהם נעמען אויך אויף צייטווייליגע און צופעליגע בעדערפענישען פון די יודישע קהלות, און לויט ארט' 64 מוז מען האבען אויף יעדע הוצאה א בעזונדערע ערלויבניש.

כדי מען זאל קענען געשווינדער ממלא זיין די ביטען וועגען הוצאות אויף צייטווייליגע און צופעליגע בעדערפענישען פון די יודען, האט דער מיניסטער פון אינערען צוזאמען מיט דעם פינאנץ מיניסטער בעשלאסען, אז די גובערנא־טארען, מיט צושטימונג פון די פערוואלטער פון די קאזיאננע פאלאטעס, זאלען קע־נען מתיר זיין נעמען געלד פון דער קאראבקע אהן בעגרענצונג פון דער סומע אויף די דאזיגע בעדערפענישען: א) אויף צייטווייליגע און צו־פעליגע בעדערפענישען פון די יודישע קהלות; ב) אויף איינריכטען און פער־בעסערען די פייערוועהר און רייניגען און פערשענערען די שטעדט און דערפער אין וועלכע עס וואהנען מעהרסטענטהיילס יודען, אין דעם פאל ווען עס איז נוגע ערטער וועלכע זענען בעזעצט על פי רוב מיט יודען און די הוצאות קענען נישט געמאכט ווערען אויף חשבון פון די אלגעמיינע שטאדט־מיטלען, ג) אויף געבען שטיצע יודען, וועלכע האבען געליטען פון שרפות, פערפלייצונגען און אנ־דערע אומגליקען.

לויט דעם איצטיגען צירקולאר ווערט ערלויבט די גובערנאטארען: 1) א זיי זאלען מתיר זיין די דערמאנטע הוצאות נור דאן, ווען די יודישע קהלות וועלען בעטען וועגען זיי אין דער בעשטימטער ארדנונג, 2) אלע ביטען וועגען די הוצאות פון דער קאראבקע דארפען ווערען פארגעשטעלט דער גובערנסקער פראוולעניע, 3) אין פאל ווען די ביטען פון די יודען פערדיענען אז זיי זאלען ווערען בעפרידיגט, נאר זיי געהערען נישט צו דער צאהל פון די, וועלכע קענען ווערען ערלויבט דורך דעם גובערנאטאר — דארפען זיי ווערען פארגעשטעלט דעם מיניסטעריום אזוי ווי פריהער.

= דער „קיעווליאנין" ברענגט אייניגע ידיעות וועגען בראדסקים געשעפטען. די געברידער בראדסקי פערמאגען 16 זאוואדען, 3 ראפינאר־פאבריקען און 13 צוקער פאבריקען. אויף אלע פאבריקען ווערען יעהרליך אויסגעארבעט בערך 2,456 טויזענד בערקאוועץ בוראקעס, פון וועלכע עס קומען ארויס בערך 3,216 טויזענד פוד מעהלצוקער. דער גרונדקאפיטאל פון די געשעפטען בעטרעפט 11,100000 רובעל. די 3 ראפינאר פאבריקען ארבייטען אויס דורכשניט־ליך 5 מיליאן פוד א יאהר, צוזאמען טרעפען אן די צוקער פראדוקטען, וועלכע ווערען אויסגעארבייט יעהרליך אין די פאבריקען, 42 מיליאן רובעל, די יעהר־ליכע הוצאות אויף פענסיע אין אלע 16 פאבריקען טרעפען אן: 413 בעאמטע 371,000 ר', 236 מייסטערס — 88,000 ר' און 26817 ארבייטער — 1,058,000 רובל.

= די לעצטע צייט זענען געגרינדעט געווארען אין אייניגע שטעדט חברות, וועלכע האבען דעם צוועק צו שאפען זייערע מיטגליעדער א בילינגען קלייגעם קרעדיט. אויסער די חברות אין ווילנא און גלוחאוו, וועלכע עקסיסטירען שוין אייניגע יאהרען, זענען צוגעקומען אין 1899־טען יאהר אזא חברה אין פאריטשי, און היינטיגעס יאהר זענען געגרינדעט געווארען אזעלכע חברות אין דווינסק, גראדנא, ביאליסטאק, סוויענציאני און באברויסק. אין פאריטשי האבען זיך געסטארעט וועגען איין ערלויבניש צו גרינדען אזא חברה 25 פערזאן, וועלכע האבען פארגעשטעלט דעם מיניסטעריום א פראיעקט פון די תקנות. די תקנות זענען בעשטעטיגט געווארען און די חברה האט אנגעהויבען צו ארביי־טען אין יוני. מיטגליעדער איז דא 75, דארונטער 2 קריסטען, דער קאפיטאל, וועלכער בעשטעהט פון מיטגליעדער איינצאהלונגען און הלוואות, בעטרעפט 1875 ר' און דער אומזאץ־קאפיטאל — בערך 3000 ר'. די חברה סטארעט זיך אז מען זאל איהר עפענען א קרעדיט אין דער מינסקער אבטהיילונג פון דער רייכסבאנק.

= סענאטסערקלערונגען. דער סענאט האט ערקלערט, אז יודען טעכניקער, וועלכע האבען געענדיגט א מיטלערע טעכנישע שולע און פערנעהמען זיך מיט זייער פאך, האבען דאס רעכט צו וואהנען אין גאנץ רוסלאנד.

= אין ביאליסטאק האט זיך געמאכט א גרופפע פון 30 פא־מיליעס. וועלכע סטארעט זיך ביי דער חברה יק"א, אז מען זאל זיי ארויסשיקען קיין ארגענטינא און בעזעצען אין די דארטיגע יודישע קאלאניעס. אצונד זא־מעלט די חברה ידיעות וועגען די דאזיגע פאמיליעס. ווי עס זעהט אויס, וועט די פאריזער אדמיניסטראציאן פון דער חברה יק"א ממלא זיין די בקשה פון די עמיגראנטען, וועלכע ווילען כמעט אלע פאהרען אויף אייגענע הוצאות.

— דער פריזיוו אין ווארשא האט זיך געענדיגט. פון 1190 פריזיווניע, דערונטער 150 יודען, האט מען צוגענומען 277 קריסטען און 44 יודען. פון יודען האט מען צוגענומען אויך פון 2־טער און 3־טער לגאטע. מען האט אויך צוגענומען א סך שוואכע און קראנקע.

= אין ראדאמער אקרוזשנאי סוד איז געווען א משפט פון סטאניס־לאוו אלפאנז בערטמאנאוויץ, וועלכער איז בעשולדיגט אז ער איז אבגעטרעטען פון דער קאטוילישער אמונה. לויט דעם בעשולדיגונגסאקט איז די מעשה אזוי געווען: אין 1897־טען יאהר האט זיך דער 16־יאהריגער יונגעל חיים נח בערטמאנאוויטש פון זוואלען געטויפט אויף א קאטהאליק און בעקומען דעם נאמען סטאניסלאוו אלפאנז. אין א צייט ארום איז ער צוריק־געקומען קיין זוואלען, אנגעהויבען זיך צו פיהרען יודיש און גענומען א יודיש ווייב. וועגען דעם האט מען מודיע געווען דעם פראקוראר, וועלכער האט איבערגעגעבען די זאך דעם געריכט.

בערטמאנאוויץ האט געטענה'ט, אז בשעת ער האט זיך געטויפט, איז ער געווען יונג און נאריש און דערום האט ער זיך געלאזט איבעררעדען, אצינד אבער, פערשטעהענדיג די בעדייטונג פון טויפען זיך, איז ער מודיע, אז ער איז געבוירען א יוד און וויל בלייבען א יוד.

דער בית דין האט געפסקנט אז מען זאל איבערגעבען בערטמאנאוויץ'ן א קאטוילישען גלח צו שטארקען אין איהם דעם קאטוילישען גלויבען און ביז ער וועט צוריק ווערען א עהרליכער קאטוליק זאל ער ווערען בערויבט פון אלע רעכטע.

= נעקראלאג. אין חערסאן איז געשטארבען דער 80 יאהריגער י. בעהאק, וועלכער איז געווען אמאל פון די ערשטע קעמפער פאר השכלה. ער האט אבער נישט בלויז געקעמפט פאר השכלה, נאר אויך געארבעט אין דער יודישער וויסענשאפט און פערפאסט אייניגע ווערק: „עץ יהודה", „פירושים לתרגום", מיט וועלכע ער האט קונה שם געווען, א קורצע צייט איז ער געווען לעהרער אין דער ווילנער ראבינער־שול. די לעצטע צייט האט ער זיך אויך

בעטהייליגט אין דער אַרבייט פֿון די חערסאנער ציוניסטען און געווען בע־ליעבט ביי אַלע, וועלכע האָבען איהם געקאָנט.

-

פראנקרייך. — ווי עס איז מודיע די צייטונג Independence Belge האָט מען יעצט ענטדעקט נייע פֿאַקטען אין דרייפֿוסים פּראָצעס. ·עסטערהאַזי איז געווען ביי דעם פֿראַנצויזישען גענעראַל-קאָנזול אין לאָנדאָן און איהם מודה געווען, אַז 1) דאָס בעקאַנטען „בעפֿרייאונגסדאָקומענט" האָט מען איהם איבער־געגעבען אויף בעפֿעהל פֿון בואדעפר, ביליאָ, גאָנז און סאסיע; מיט דעם דאָקומענט האָט מען געוואָלט בעאיינפֿלוסען דעם פּרעזידענט און מיניסטער-פּרעזידענט. 2) נאָכדעם ווי מען האָט געגנב'ט דעם „באָרדעראָ" האָט מען איהם געפֿעלשט מיט דעם וויסען פֿון בואדעפֿר און גאָנז. 3) מען האָט געפֿעלשט די בעשליסע פֿון די עקספּערטען וועגען עסטערהאַזי'ס האַנדשריפֿט מיט דעם וויסען פון גענעראַלשטאַב; 4) דער גענעראַלשטאַב האָט געוואוסט וועגען פֿעלשונג פֿון קייזער ווילהעלמ'ס בריף. 5) פֿיעל שטאַבאָפֿיצערען האָבען פֿאַלש עדות געזאָגט. 6) עסטערהאַזי האָט ערקלערט די סבות פון אַנרי'ס טוידט און די ראָלע פֿון ראזשע. 7) עסטערהאַזי האָט געזאָגט אַז ער איז דער שולדיגער אין פֿערברעכען, פֿאַר וועלכען מען האָט געמשפּט דרייפֿוסען, נאָר ער האָט געטהון דעם חטא צוזאַמען מיט די אָפֿיצערען פֿון גענעראַלשטאַב.

וועגען די ידיעות שרייבט דער Temps אַז זיי זענען אמת, און איז מוסיף, ווי עס ווייזט אויס אויף גרונד פֿון איין אָפֿיציעלער קוועלע, אַז די אויספֿאָרשונגען פֿון עסטערהאַזי ביי דעם פֿראַנצויזישען קאָנזול האָבען גע־דויערט 3 טעג און מען האָט זיי איבערגעגעבען דעם יוסטיץ-מיניסטער. די סענאַטסקאָמיסיאָן, וועלכע האָט בעקלערט די פֿראַגע פֿון אמנעסטיע (מחילה) איז געוואָהר געוואָרען וועגען דער זאַך, און דער סענאַטאָר קלאַמעזשעראַן האָט פֿאָרגעלעגט אַז מען זאָל פֿאָרדערן ביי מיניסטער דעם פּראָטאָקאָל פֿון די אויספֿאָרשונגען. נאָר די קאָמיסיאָן האָט נישט אָנגענומען דעם אַנטראַג, ווייל זי האָט מורא געהאַט אַז עסטערהאַזי זאָל נישט אַליין זיך שטעלען פֿאַר דער קאָמיסיאָן און פֿערלאַנגען, מען זאָל איהם אויסהערען, און דאַן וואָלטען נתגלה ווערען זעהר מאוסע זאַכען.

בעלגיען. — דער „נייער פֿרייער פּרעסע" טעלעגראַפֿירט מען פֿון בריסעל אַז דאָרט נעהמט מען צונויף חתימות אויף אַ פּעטיציע צום פּאַפּסט לעאָן XIII, אַז ער זאָל אַרויסטרעטען אָפֿען געגען אַנטיסעמיטיזם און עלילת־דם. די פּעטיציע איז שוין אונטערגעשריעבען פֿון טויזענדער מענשען.

*

ארץ ישראל. — פֿון ירושלים דעפּעשירט דער רב סאלאנט: „פֿיעל קראַנקהייטען געהען אַרום אין ארץ-ישראל, טויזענדער יודען ליידען נויט און קראַנקהייט. מיר בעטען צו שיקען הילף".

= טאַבאַק אין די יודישע קאָלאָניעס אין ארץ-ישראל. אין די קאָלאָניעס „מתולה" און „ראש-פנה" האָט מען געמאַכט אַ פּראָבע צו פּפֿלאַנצען טאַבאַק. לעת-עתה ווערט דער טאַבאַקבוי געפֿיהרט זעהר קליין, ווייל די רעגיערונג מאַכט ביי דעם גרויסע שוועריגקייטען, נאָר עס איז צו האָפֿען אַז די שוועריגקייטען זאָלען אויפֿהערען און דאַן וועט דער טאַבאַקבוי ווערען געפֿיהרט גרעסער און ברענגען די קאָלאָניסטען אַ שענעם ריוח.

*

אזיען. — יודישע קאָלאָניסטען אין קליינאַזיען. ווי מען שרייבט דעם „וואָסחאָד" פֿון דער יודישער קאָלאָניע „דאַווקיאַ" אָדער „מקור חיים" נעבען אַנגאָראַ (קליינאַזיען) זענען פֿון די 50 קאָלאָניסטען, וועלכע האָבען זיך דאָרט בעזעצט, נישט מעהר געבליעבען ווי 12; די איבריגע זענען אַרויסגעפֿאָהרען, ווייל די חברה יק"א און די אַליאַנס האָבען זיי נישט געוואָלט שטיצען און געבען די מעגליכקייט צו ווערען קאָלאָניסטען. די געבליעבענע 12 זענען מעהר פֿערמעגליך און האָבען זיך אַליין אויסגעבויט הייזער און איינ־געקויפֿט אַביסיל פֿיה. אַ בערלינער חברה איז זיי אויך בייהילפֿיג געווען צו קויפֿען זריעה.

ווען די חברה יק"א אָדער אַליאַנס וואָלטען נישט אָבגעזאָגט די קאָלאָ־ניסטען, וואָלטען זיי קענען קומען זעהר לייכט צו אַ תכלית, ווייל די ערד גיט די ממשלה אומזיסט, און אין איין קאָלאָניע האָט זי אויך געגעבען אומ־זיסט פֿיה און עסענוואַרג. די קאָלאָניסטען בעקומען אויך אומזיסט בויהאָלץ אויף הייזער און ווערען בעפֿרייט די ערשטע יאָהרען פֿון אַלע אָבצאָהלען.

די חברה יק"א שיקט אָבער צוריק די קאָלאָניסטען — קיין רומעניען. אַ שענער תכלית פֿאַר זיי!

*

אמעריקא. — ווי מען איז אונז מודיע פֿון ניו-יאָרק וועט קירצליך געעפֿענט ווערען דאָס קאַנטאָר פֿון דער נייגעגרינדעטער חברה צום פֿערקויף פֿון ארץ-ישראל וויין אין אַמעריקא. ה' ה' גלוסקין און א. ז. לעווין עפּשטיין וועלכע געפֿינען זיך אַצונד אין ניו-יאָרק כדי איינצופֿיהרען דאָרט דאָס געשעפֿט, האָבען שוין געדונגען אַ לאָקאַל אויף אַ קאַנטאָר און ווייןקעלער און האָפֿען קירצליך צו עפֿענען אויך אַ ווייןהאַנדלונג. דער ערשטער טראַנספּאָרט ארץ-ישראל וויין איז שוין אָנגעקומען. עס איז דאָ זעהר גוטע אויסזיכטען אַז דאָס געשעפֿט זאָל געראָטהען.

אלגעמיינע וועלט נייעס.

דייטשלאנד. = בשעת דער קייזער ווילהעלם איז צוזאַמען מיט דעם מייניננגער פּרינץ דורכגעפֿאַהרען ברעסלוי, האָט אַ פֿרוי שנאַפּקע זיך צוגעשטיפּט צום וואָגען און געוואָרפֿען אויף דעם קייזער איין האַק. צום גליק האָט נישט געטראָפֿען, און דער קייזער האָט נישט געליטען קיין שום שאדען. ווי עס זעהט אויס איז די פֿרוי שנאַפּקע אַ משוגע'נע און זי איז נישט געווען פֿון קיינעם אונטערגעשטעלט.

*

פראנקרייך. — די פּאַריזער וועלטאויסשטעלונג. דעם 12-טען נאָוועמבער איז געשלאָסען געוואָרען די פּאַריזער וועלט אויסשטעלונג דעם לעצטען טאָג זייגער 10 ביי נאַכט האָט מען געשאָסען צום צייכען אַז ד[י] אויסשטעלונג ווערט געשלאָסען און נאַכהער זענען אַלע פֿייערען פֿערלאָשען געוואָרען. במשך פֿון דער צייט וואָס די אויסשטעלונג איז געשטאַנען האָבען זי בעזוכט 55 מיליאָן מענשען און דערונטער 15 מיליאָן—אומזיסט. די הכנסות צוזאַמען מיט די סובסידיען האָבען בעטראָפֿען .120 מיליאָן פֿראַנק און האָבען געדעקט אַלע קאָסטען.

*

טערקיי. — ווי די „פּאָליטישע קאָרעספּאָנדענץ" איז מודיע וועט דער פֿריהערדיגער טערקישער געזאַנדטער אין מאדריד אידזועט-פּאשא האַלטען אין פּאַריז און נאָך אין אַנדערע גרויסע שטעדט פֿאָרלעזונגען וועגען דער איצטיגער לאַגע אין טערקיי. דער טערקישער געזאַנדטער אין פּאַריז האָט בעקומען אַבפֿעהל אַז ער זאָל שטערען אידזועט-פּאשא צו האַל־טען די פֿאָרלעזונגען.

אידזועט פּאשא האָט זיך אַליין אָבגעזאָגט פֿון זיין שטעלע און פֿריהער אָנגעשריעבען אַהאַרטען בריעף צום סולטאַן, פֿאָרדערענדיג אַז ער זאָל איהם בעצאָהלען דאָס געהאַלט וואָס איהם קומט.

*

ציפּערן. — ווי מען איז מודיע דער טערקישער צייטונג „מאלי־מאַט" פֿון ציפּערן איז אַהין געקומען אַ פֿראַנצויזישער קאַפּיטאַליסט גוסטאוו לאַפּפּאָן, וועלכער האָט בעקומען איין ערלויבניש צו עפֿענען אין ניקאסיא אַ באַנק פֿאַר לאַנדווירטשאַפֿט און האַנדעל מיט אַ גרונדקאַפּיטאַל פֿון 5 מיליאָן פֿראַנק. די הויפּט פֿערוואַלטונג פֿון דער באַנק וועט זיין אין לאָנדאָן.

ליטעראַרישע און וויסענשאַפֿטליכע נייעס.

— מאָררים ראָזענפֿעלד. אין קורצען וועט ערשיינען אַ דייטשע איבערזעצונג פֿון מאָררים ראָזענפֿעלד'ס זשאַרגאָנישע שירים. אין דער אויסגאַבע וועלען אַריינקומען חוץ די געדרוקטע שירים פֿון ראָזענפֿעלד אויך אַ סך נאָך נישט געדרוקטע, וועלכע דער איבער־זעצער האָט בעקומען פֿון ראָזענפֿעלד אין כתב־יד. ווי עס איז בעקאַנט, איז שוין לאַנג ערשיענען איין ענגלישע איבערזעצונג פֿון ראָזענפֿעלד'ס ליעדער, וועלכע האָט שוין ערלעבט די צווייטע אויסגאַבע. מען גרייט אַצונד צו אויך אַ פֿראַנצויזישע איבערזעצונג. דער איבערזעצער אין דייט־שער שפּראַך איז ה' בערטהאָלד פֿייוועל.

דאס נעהרען פֿון קינדער. פֿאָריגען שבת האָט דר. רושקאווסקי געהאַלטען אין ווארשא אַ פֿאָרלעזונג פֿאַר איין גרויסען עולם וועגען דאס נעהרען פֿון קינדער. קינדער דאַרפֿען בעקומען וואס מעהר מילך, ביז ענדע פֿון צווייטען יאָהר קענען זיי לעבען פֿון מילך אליין. כדי די מילך זאָל נישט זויער ווערען, דאַרף מען אריינמישען אַביסעלע זאָדע. אין פֿיעל הייזער גיט מען די קינדער מילך „גלייך פֿון דער קוה", נישט איבערגעקאָכטע, דאס איז אָבער אומגעזונד, ווייל אין רויהער מילך געפֿינען זיך פֿערשיעדענע מיקראָבען, וועלכע ווערען געטוידט נאר דורך דעם קאָכען. גרויסע קינדער זאָל מען אָפֿט געבען ברויט מיט מילך אָדער שמאַנט. קעז און סמעטענע איז נישט גוט פֿאַר קינדער. קעפֿיר איז זעהר גוט אָבער נאר נו' 2. פֿלייש איז זעהר גוט; פֿיש איז ווייניג נאַהרהאַפֿט. קאַלבפֿלייש, וועלכעס איז זעהר ווייך, איז שעדליך פֿאַר קינדער.

א קינד קען אָנהויבען צו עסען פֿלייש ווען ער ווערט אַלט $2\frac{1}{2}$ יאהר; געווירץ ווי פֿעפֿער, חריין וכדומה איז שעדליך פֿאַר קינדער און אויך איז שעד־ליך עסענוואַרג וועלכעס איז שטאַרק געפֿעפֿערט און געווירצט. וואורסט איז זעהר שעדליך, בעזונדערס זומערצייט. אייער נישט-האַרטע, פֿאַסאלע, באָב און אַרבעס ווי אויך צעריבענע קאַרטאָפֿעל איז ניצליך פֿאַר קינדער. צוקער נישט צופֿיעל איז גוט פֿאַר א קינד, אָבער צוקערקעס און צוקערגעבעקסען זענען שעדליך. וואַסער מעג א קינד טרינקען צוגעמישט מיט ציטרין-זאַפֿט, אָבער נישט קיין קאַווע, טהעע און שאָקאָלאַד. בראָנפֿען איז זעהר שעדליך פֿאַר א קינד, און די וואס האַלטען אַז עס איז געזונד צו געבען א קינד אַביסעלע בראָנפֿען האבען א גרויסען טעות און טהוען א גרויסען פֿעהלער. מען דאַרף געבען א

קינד פּערשיעדענע עסען, נישט אלעמאָל דאסזעלבע און קיינמאָל נישט געבען קיין הייסע עסען.

— חתונות צווישען קרובים. אין 1889-טען יאהר זענען געווען צווישען 10,000 פראטעסטאנטען 9,89 טויב-שטימע, צווישען 10,000 קאטוילען — 10,39 און צווישען 10,000 יודען 14,38. פראפּ׳ גוטשטאדט אין בערלין בעהויפּטעט, אז די סבה וואס צווישען יודען איז דאָ אזא גרויסער פראצענט טויבשטומע איז, ווייל צווישען זיי קומען זעהר אָפּט פאָר חתונות צווישען קרובים, און ווי עס איז ידוע ווערען פון פערוואנדטע מאן און ווייב געבוירען זעהר פיעל קאליקעס. משוגעים איז דאָ צווישען 10,000 פראטעסטאנטען 24,1, צווישען 10,000 קאטוילען 23,7 און צווישען 10,000 יודען 38,9; דאס קומט אויך פון דערזעלבער סבה און אויך דערפון וואס יודען וואָהנען מעהרסטענטהיילס אין גרויסע שטעדט און פערנעהמען זיך פיעל מיט גייסטעסארבייט אדער פיהרען ווינד געשעפטען, וועלכע פאדערען א צו גרויסע אנשטרענגונג פון זייער מח.

בעזונדערס איז שעדליך א חתונה צווישען קרובים, ווען איינער פון זיי איז שוואך אין געזונד.

אין דייטשלאנד ווערט אלעמאָל ווייניגער די צאהל פון חתונות צווישען קרובים, און בעת אין יאהר 1894 זענען געווען 1402 אזעלכע חתונות, איז אין יאהר 1883 געווען 1702.

קאַליקעס.

פון מ. ספעקטאר.

(פאָרטזעטצונג)

— מען האָט אייך ריכטיג ניט איבערגעגעבען וועגען הירשלען. דאָס איז אמת, איך האָב איהם ליעב געהאַט פון קינדווייז אָן, ער איז אין אונזער שטעדטיל געוועזען דאָס פיינסטע לייטישסטע יונגיל, אָבער דערזעלבער קאַליקע ווי פיעל אַנדערע ביי אונז. ווען איך האָב זיך דערוואוסט אַז הירשעל האָט חתונה געהאַט, איז דאָס ביי מיר געוועזען ווי איין אַלטער נייעס, איך האָב אַזא נייעס ערוואַרטעט פון טאָג אויף טאָג, וואָס דען זאָלען זיינע עלטערן טהון מיט אַזא יונגען מאַן? נור מיין מוטער האָט איצט גרויסע יסורים, וואָס איהר טאָכטער האָט אַזא גליק אָנגעוואָהרען, און איהר, אַרקאדיע מארקאוויטש, האָט איצט אויך גרויסע יסורים, וואָס איך וויל אַוועקגעבען מיינע אויגען מיט מיין גאַנץ שענקייט קראַנקע— וואָס איך וויל ווערען איין אַקושארקע, בעת איך וואָלט געקענט זיין אייער פרוי. איהר וואָלט מיך פערזאָרגט מיט דעם שענסטען און בעסטען, מיט שענע צימער, מיט דיענסטען, איהר וואָלט אויף מיר קיין שטויב ניט געלאָזט פאַלען, איך וואָלט שטענדיג געגאַנגען אין זיידענס און געפּעסטעט זיך אויף ווייכע שטולען, נאר איך פרעג אייך, וואָס וואָלט איך זעלבסט אַ גאַנצען טאָג געטהון? איך וואָלט געוועזען אַ ווירטהין, דאָס הייסט, איך וואָלט בעדאַרפט אַכטונג געבען, דער מיטאָג זאָל זיין אין דער צייט, די דיענסטען זאָלען עטליכע גרויפען פון טאָפּ ניט אַרויסגנב׳ענען און נאָך אַזוינע בעל־הבית׳טע אַרבייטען פאַר א פרוי, כּדאַי ח׳לעבען אַוועקצוגעבען אויף אַזוינע זאַכען אַ גאַנץ לעבען, איך פיהל זיך פעהיג צו בעסערע אַרבייטען.

— מיר וואָלטען איינגעפיהרט ביי זיך אַבענדען, מען וואָלט געקומען צו אונז, מיר וואָלטען געגאַנגען צו יענע, אַמאָל אין טהעאַטער, אַזוי וואָלט די צייט אַוועקגעגאַנגען און מיר וואָלטען געלעבט אַ גליקליך לעבען.

— דאָס אַלעס, וואָס איהר האָט מיר דאָ אויסגערעכענט, געפעלט מיר ניט, אין אַזא לעבען געפון איך קיין גליק, קיין אינטערעס, איך וועל אייך ווייזען צו וואָס איך בין פעהיג און ווי אַ מענש דאַרף לעבען. איך וועל אייך ווייזען, האָט אידא ווידער ענערגיש אַ מאַך געטהון מיט איהר שען הענדטיל אין דער לופטען מיט אַזא ענערגיע, מיט אַזוי פיעל קראַפט, אַז ארקאדיען האָט זיך באמת אויסגעוויזען אַז זי קען די וועלט איבערקעהרען.

איצט האָט זי אויסגעזעהן אין זיינע אויגען נאָך שענער ווי אַלע מאָל, איצט האָט ער פערגעסען אין אַלע רעכנונגען ווי עס איז בעסער איינצוריכטען דאָס לעבען, איצט האָט ער געפונען אַז ווי גוט צו לעבען אויף דער וועלט פאַרשטעהט אידא, איצט האָט ער געפיהלט אַז אויף דעם פינפטען שטאָק אין קליינעם צימעריל דורך דעם קליינעם פענסטעריל, וואו מען זעהט אַ שטיקיל הימעל מיט א סך קוימענעס, איז פיעל שענער ווי אין זיין גרויסע וואָהנונג מיט די רייכע פערפוצטע צימער, מיט אַ שענעם אויסזעהן אויף איינעם פון די שענסטע פעטערסבורגער פלעטצער.

וואָס קומט איהם אַרויס פון זיין רייכטהום, וואָס ער האָט פון זיין פאָטער בירושה בעקומען, פון די געשעפטען, וואָס זיין פאָטער האָט פון לאַנג איינגעפיהרט און וועלכע אַרבייטען שוין איצט אַליין און ברענגען איהם יעהרליך אַ גוטע הכנסה אויף צו לעבען רייך, וואָס קומט איהם אַרויס פון דעם אַלעמען, אַז ער פיהלט זיך אומעטום געדריקט, אַז ער ווייסט ניט וואָס צו טהון מיט זיין צייט, אַז ער קען זיך קיין רוהיג אָרט געפינען? און דאָ אין דעם קליינעם צימעריל איז איהם אַזוי גוט, ער וואָלט זיך געפיהלט פאַר דעם גליקליכסטען מענשען, ער זאָל שוין דאָ בלייבען אויף אייביג, פערשפארען קוקען אויף דעם זייגער און צעהלען די מינוטען, ווען אידא האָט צייט און ווען זי דאַרף אוועקגעהן אויף די נאַרישע „שטונדען", אָדער זיצען איבער די „ביכליך" — זיך גרייטען צום עקזאמען און אויסהערען אַלע מאָל פון איהר: „ארקאדיע מארקאוויטש! איהר שטערט מיר אין מיין אַרבייט, ביז מאָרגען האָב איך קיין צייט ניט, איך האָב פיעל אַרבייט", און ארקאדיע פלעגט אַוועקגעהן מיט אַ זיפץ, מיט דער האָפנונג אַז אויף מאָרגען וועט איהם אידא ווייטער שיינקען עטליכע פרייע מינוטען.

און אַזוי איז יעדען טאָג.

— אידא! האָט ארקאדיע אין אַזוינע שווערע מינוטען געזאָגט מיט האַרץ — אויב אייך געפעלט ניט, אויב איהר קענט זיך ניט פיהלען גליקליך אין אַזא לעבען, ווי איך האָב אייך פאָרגעלעגט, בין איך גרייט צו לעבען אַזא לעבען ווי איהר וועט פערלאַנגען, איינריכטען אונזער לעבען אַזוי ווי איהר פערשטעהט.

— איצט פערלאַנג איך גאָר ניט און פערשטעה נור איין זאַך אַז איך דאַרף לערנען און אַרבייטען.

— לערענט מיך, אידא, ווי אַזוי איך זאָל לעבען, כדי מיר זאָלען קענען לעבען צוזאַמען, איך בעשטעה פאָרויס אויף אַלעס, ווייל מיין גליק איז נור איהר. ריכטעט איין אונזער לעבען ווי איהר ווילט אַז איהר זאָלט זיך פיהלען גליקליך.

ארקאדיעס וואַרימע ווערטער, וואָס זענען געגאַנגען פון טיעפסטען האַרץ פול מיט ליעבע און איבערגעבענהייט צו אידאן, האָבען איהר גוט האַרץ גערירהט ביז צו טרעהרען, וועלכע האָבען זיך געשטעלט אין איהרע גוטע בלויע אויגען און געשפּיעגעלט זיך דאָרט און געבריליאנטעוועט. איהר גאַנץ געזיכט האָט געשיינט מיט גוטסקייט און דאַנקבאַרקייט צו ארקאדיען פאַר זיין שטאַרקע איבערגעבענהייט און ווי ער איז גרייט זיין גאַנץ לעבען, זיין גאַנץ פערמעגען מקריב זיין פאַר איהר.

אידא האָט אויף זיינע לעצטע ווערטער גאָר ניט געענטפערט. זי איז געבליבען זיצען פערטראַכט, איהרע אויגען האָבען זיך אַלע מאָל אַראָבגעלאָזט, זיך אויפגעהויבען און געקוקט אויף דעם שטיקיל הימעל, וואָס מען האָט געזעהן דורך דעם פענסטעריל.

ארקאדיע האָט פלוצים דאָס ערשטע מאָל דערפיהלט ווי אידא איז צו איהם ניט פרעמד ווי ביז איצט, דאָס האָט ער אַרויסגערופען איהר פערטראַכטקייט, און זי טראַכט איצט פון איהם, נור פון איהם.

לענגער ווי אַלע מאָל איז ער היינט געזעסען ביי איהר אין צימעריל און געקוואלען פון איהרע אויגען, וועלכע האָבען איצט אויסגעזעהן שענער ווי אַלע מאָל, איהרע שענע בלאָנדע האָר, איהר יונגקייט און געזונדקייט, דאָס אַלעס האָט ער איצט בעמערקט מעהר ווי תמיד און איז היינטיגען טאָג אַוועקגעגאַנגען פון אידאן מיט די בעסטע האָפנונגען. ער האָט זיך זעלבסט איצט געפיהלט יונגער און שטאַרקער.

אין זיין קאָפּ האָט זיך איצט נור געדרעהט דער געדאַנקען, וואָס טהוט מען אַזוינס פאַר אידאן אַז זי זאָל זיך געפינען גליקליך; „זי איז ווערטה אַלעס, נאָך אַזוינע פריילייןס זענען ניטאָ, איך בין גליקליך וואָס איך ווייס זי ווי צו שעצען נאָך איהר ווערטה נאָך, מיינע בעקאַנטע זאָגען, אַז זי איז אַ פאַנטאַסטקע, טראָגט זיך אַרום מיט

פוסטע פלענער, מיט איהרע פאַנטאַזיעס קען מען ניט לעבען, זי איז נאָך קינדערש, נאר קיינער האָט אָבער ניט געזאָגט אַז אַנדערע פרייליין זענען פיינער און שענער פון איהר. נאר זאָלען אַלע זאָגען וואָס זיי ווילען, פאַר מיר איז זי אַלעס אין דער וועלט, מיין גאַנץ גליק, מיין גאַנץ לעבען“.

מיט די געדאַנקען איז ארקאַדיע היינט אַראָבגעגאַנגען פון פינפטען שטאָק. אידא האָט איהם גאָר ניט געזאָגט פאַר זיין אַוועקגעהן, נאר ער האָט אין איהרע אויגען פיעל גוטס פאַר זיך געלעזען.

— איך האָב גובר געווען דעם גרעסטען גבור, האָט ארקאַדיע געטראַכט מיט שטאָלץ, דערמאַנענדיג זיך מיט וואָס פאַר אויגען האָט אידא היינט געקוקט אויף איהם.

*

ווען ארקאַדיע איז היינט אַבענד געקומען צו זיך אין הויז, האָט ער ביי זיך אין קאַבינעט געפונען אנא'ן, זי איז געזעסען צוטראָגען און נערוועז געמישט זיין אַלבום מיט פאָטאָגראַפישע בילדער.

ארקאַדיע האָט זיינע אויגען ניט געגלויבט, זעהענדיג זי אַליין ביי זיך אין צימער.

— איהר ביי מיר... אַליין... האָט ער דערשראָקען געזאָגט.

— יאָ אַליין... איהר האָט דאָס געוואָלט, בין איך געקומען... איך קען אייך מענער זעהר גוט. איהר האָט ניט געוואָלט ענטפערען אויף מיין בריעף...

— איהר, אנא, האָט קיין רעכט ניט געהאַט מיר שרייבען אַזוינע בריעף... איך האָב אייך קיין מאָל ניט געגעבען דערצו קיינע אורזאַכען... איך בין אַלע מיינע יאָהרען געקומען צו אייך אין הויז אַלס שולפריינד פון אייער ברודער... איך האָב אייך קיין מאָל ניט געליעבט... און איהר האָט פערלאַנגט אין אייער בריעף, איך זאָל בעטען פון אייך אייער האַנד, איך זאָל בעטען ביי אייערע עלטערען. ערלויבניש... מיט איין וואָרט איהר פערלאַנגט איהר זאָלט זיין מיין פרוי... נאר איך זאָג אייך נאָך אַמאָל, איהר האָט קיין רעכט ניט דאָס צו פערלאַנגען... איך האָב אייך ניט געענטפערט אויף אייער בריעף, ווייל איך האָב אייער גאַנץ שרייבען גערעכענט פאַר משוגע, פאַר נערוועז וואָס זענען אייך אויפגעקומען... בערוהיגט אייך און געהט צו הויז.

— איהר טרייבט מיך... ווייל איהר האָט מיך ניט ליעב, אַזוי זאָגט איהר, נאר איך האָב אייך ליעב, איהר הערט, ארקאַדיע, איך האָב אייך ליעב, איך האָב ניט וואוהין צו געהן, איך וועל דאָ בלייבען און לעבען מיט אייך צוזאַמען.

— דאָס קען ניט זיין! האָט ארקאַדיע דערשראָקען אויסגעשריען.

— שוין זשע בין איך אין אייערע אויגען אַזוי מאוס, אַז איהר קענט אויף מיר ניט קוקען. איך ווייס וואָס פאַר אַ שוואַרצע קאַץ עס שטעהט צווישען אונז, דאָס איז אַליין אידא, די נאַרישע פראווינציאַלקע, איהר האָט עס אַליין געזאָגט אַז איהר האָט זי ליעב.

— איך האָב דאָס קיין מאָל פאַר קיין סוד ניט געהאַלטען, זי איז די ערשטע פרייליין אין מיין לעבען, וועלכע איז מיר געפעלען און איך וואָלט זיך געשעצט גליקליך ווען זי זאָל מיין פרוי ווערען.

— נאר דאָס וועט קיין מאָל ניט זיין.

— פאַר וואָס?

— איך וועל ניט דערלאָזען... איך האָב אייך ליעב... איהר ווייסט עס זעהר גוט... טרייבט מיך ניט פון אייער הויז... האָט אנא אָנגעהויבען היסטעריש צו וויינען.

ארקאַדיע האָט זי אָנגעהויבען בערוהיגען.

— אנא! עס איז שוין צייט איהר זאָלט געהן אַהיים, עס איז שוין שפעט, איך וועל אייך אָבפיהרען צו הויז.

— איך דאַרף ניט, איך וועל ניט געהן, איך וועל דאָ בלייבען. איך וויל זעהן וואָס איהר וועט טהון מיט מיר, ווי אַזוי איהר וועט מיך אַרויסטרייבען, האַ, חאַ, האָט זי זיך שטאַרק צולאַכט.

— איך וועל אייך ניט טרייבען, איך וועל אַוועקגעהן און אייך איבערלאָזען דאָ אַליין. איהר זענט קראַנק, אנא, איהר דאַרפט זיך היילען, ווי ערלויבט זיך אַ פרייליין, אַ יודישע טאָכטער קומען צו אַ מאַנספערזאָן אין קאַבינעט און ניט וועלען אַוועקגעהן.

— יודישע טאָכטער!.. חאַ, חאַ,— די ווערטער האָט איהר זיך אויסגעלערנט פון דער פראווינציאַלקע... שוין לאַנג אַז איהר האָט אָנגעהויבען רעדען אַזוי? ווי לאַנג איז אַז איהר האָט געזאָלט חתונה האָבען מיט אַ קריסטליך פרייליין צוליעב אַ קאַריערע — און איצטער רעדט איהר פון אַ יודישער טאָכטער.

— דאָס איז געוועזען לאַנג, אָבער ניט איצטער...

— איבער אידען.

— עס קען זיין.

— און איך וועל ניט בלייבען קיין יודישע טאָכטער, מיין ברודער אסיפ אויך ניט, מיר קענען זיי אַלע ניט ליידען, מיר האָבען אַלץ געליטען צוליעב דער מאַמען, מעהר וועלען מיר ניט ליידען. מיין אסיפ ווערט אַ חתן פאַר אַ רייך קריסטליך מיידיל, איהר וועט זעהן ווי מיר וועלען ערשט אָנהויבען לעבען...

— ווער פרעגט אייך, ווער בעט אייך איהר זאָלט מיר אַלעס דערצעהלען, יעדער קען מיט זיך טהון וואָס ער וויל, איהר געהט צו הויז ווען ניט נעה איך אַוועק, האָט ארקאַדיע געזאָגט ערנסט.

— איהר טרייבט מיך ווידער? וואַרט זשע אויס, איך וועל אייך ווייזען וואָס איך וועל אייך טהון, איהר וועט אין אַלעמען שולדיג זיין. וואַרט זשע אויס, איך וועל ווייזען, האָט אַנא געסטראַשעט מיט איין האַנד אין דער לופטען און פערקלאָפט הינטער זיך די טיהר.

ארקאַדיע האָט אַ גרינג זיפץ געטהון, ווען ער איז אַליין געבליבען.

— וואָס שרעקט זי מיך, וואָס קען זי מיר טהון? מען דאַרף זאָגען אידען אַז זי זאָל זיך היטען פאַר איהר.

ארקאַדיע האָט באַלד פערגעסען אין אַנא'ס אונערוואַרטעטען וויזיט, און פאַר זיינע אויגען האָט זיך פאָרגעשטעלט אידא, איהרע בלויע אויגען מיט שטעהענדיגע טרעהרען, וועלכע האָבען אַזוי גוט, אַזוי שען געקוקט אויף איהם און ער האָט איהר קוקען געפיהלט טיעף, טיעף און האַרצען.

מיט אידא'ס גוטע שענע בלויע אויגען איז ארקאַדיע היינטיגע נאַכט אַ גליקליכער איינשלאָפען געוואָרען מיט אַ שמייכעל אויף די ליפען.

(פאָרטזעטצונג קומט.)

יְהוּדִית.

(אַ היסטאָרישע ערצעהלונג פון צווייטען יאָהרהונדערט, נאָכ'ן בנין בית שני).

פון

ש. בן־ציון.

(פאָרטזעצונג)

און יודען גרייטען זיך צו אויף אַ מלחמה מיט דעם שטאַרקען, שרעקליכען שונא:

„מען האָט צושיקט היל אויף די גרענעצען פון שומרון און אין די שטעדט בית חורון, בלמון, יריחו, חובה, יעזר און אין דעם טהאל שלם און מען האָט צושטעלט וועכטער אויף די הויכע בערג, בעפעסטיגט מיט מויערען די אָפנע שטעדט פון לאַנד און מען האָט גיך צונויפגענומען די תבואות פונ'ם פעלד אין שטאָדט אַריין צו בעוואָרענען זיך מיט שפייז... און דער כהן גדול פון ירושלים האָט געשיקט בריעף צו די איינוואָהנער פון בתול און בית־שמש מיט פאָלגענדע ווערטער:

„איהר זענט איצט די שומרים פון אייער לאַנד, וועט איהר נור אָבהיטען אייערע בערג און שטעהן אויף דער וואַך, וועט איהר מיט ווייניג מענשען אָבהאַלטען אונזער שטאַרקען שונא, „ער זאָל זיך נישט איינדרינגען אין אונזער לאַנד.“

די בערג, יענע פון בתול און בית־שמש, זענען ריעזען־סקאַלעס און אויף די שמאָלע פערבאָרגענע און פערדרעהטע וועגליך, וועלכע שניידען דורך די נאַטור־מויערען, קענען נישט קיין צוויי מענשען אין איינעם געהן — און דורך דאָרטען האָט דער שונא זיין וועג געדאַרפט מאַכען.

אַלסדינג האָט מען פאָרגעזעהן, מיט אַלסדינג, וואָס מען האָט נור געקאָנט, האָט מען זיך בעוואָרענט, אויף אַלע וועגען אַרום האָט

מען געלאָקערט, זיך בעהאַלטען נאָכצוקוקען און שפּיצליך טהון דעם שונא. און מען איז גרייט צו מלחמה, גרייט צו נצחון, גרייט צום טויט!

נאר גיך האָבען זיך די יודען איבערציינגט אַז זייערע בעוואָרענישען זענען אומזיסט:

אין אלאפערנען האָט זיך אַ פייער אָנגעצונדען, אַז ער האָט דערהערט פון דער העזה, וואָס אַזא קליין פאָלק זאָל זיך וועלען איהם, נאָך אַלע זיינע נצחונות, אַקעגען שטעלען... ער איז אָנגעקומען מיט דעם גאַנצען היל גרייט צו צורייבען אויף שטויב דאָס שטיקיל יהודה. ער איז אָנגעקומען ביז בתול — נאר ווי אַזוי טרעט מען־צו צו דעם פאָלק, וואָס איז בעהאלטען הינטער די הויכע סקאלעס, הינטער די גרויזאמע שטיינערנע מויערען, מיט וועלכע די נאַטור אַליין בעשיצט זיי?

נאר דאַמאַלס זענען די יודישע שכנים, די לייבליכע פריינד אֱדום און מואָב, — וועלכע זענען געווען געניטהה אין יודישען לאַנד—געקומען אלאפערנען צו הילף. זיי האָבען אָנגעוויזען דעם שונא די קוואַלען, וועלכע גיעבען וואַסער אין שטאָדט אַריין, און מען האָט די אַלע קוואַלען פערשטעלט אַז מען זאָל אויסמאַטערען די שטאָדט מיט דאָרשט...

און מען האָט זיך צושפּרייט און צוזייט אַרום דער שטאָדט בתול: אדום און מואב, די געניטע לייט האָט מען געשטעלט אויף די בערג היטען און אויפקוקען, אַז קיינער זאָל זיך נישט אַרויסגנב'ענען, אָדער אונטערגנב'ענען, אַרום בתול; און די הילות פון פרס האָבען בעדעקט די סטעפעס און די טהאלען אַרום ווי אַ היישרעק.

חמאַרעס מיט שונאים האָבען זיך אָנגערוקט אַרום און אַרום, און יודען איז געוואָרען פינסטער און וויסט... איז נאָך דאָ עפּיס אַיין האָפנונג אויסצושטעהן די מלחמה מיט דעם שונא? — נאר אונטערגעבען זיך וויל מען פאָרט נישט!

דאָס ערשטע האָט מען אָנגעהויבען צוצומעסטען דעם טרינק וואַסער. כדי מען זאָל קאָנען מעהר וואַרטען און עפּיס אויסקלערען, און וואָס אַמאָל אַליץ פערקלענערט די מאס, ביז ס'איז שוין נישט געווען וואָס...

אין שטאָדט איז געווען ווייניג וואָס „בורות" צוגעגרייט, ווייל זיי האָבען קוועלען געהאַט; ערגיץ וואו געפינט זיך אַ „בור"; נאר וועמען עס איז נעבליבען אַ טעפּיל וואַסער בעהאַלט ער עס אויס ווי אַ גנבה... פאַר צרות טהוט מען אַזוּפּ וויין...

ד אָ ר ש ט!

אַ שטאָדט מיט מענשען; טהייל געהען אוס ווי צודילט, זוכען ערגיץ אַ לעק בלאָטעגע אומריינע נאַסקייט, טהייל ליעגען פערשמאַכט אין שאַטען, אין די קעלערס, אין די גריבער... אַלע ליפען זענען פערדאַרט און צושפּאַלטען פון היץ, וואָס געהט פון'ם מויל... האָטש אַביסיל קיהלע לופט — נאר די לופט, זי ברענט נאָך מעהר אינעווייניג, טרוקענט אין מויל, אין האַלדז, און די צונג איז ווי אַ טרוקען שטיקיל לעדער אין מויל.

און וואָס אַ טאָג איז ערגער...

אין מלחמה, אין שטורם ווי גרינג איז דער טויט, ווען מען פאַלט בעוואַשענדיג זיך אין טייך פון דעם אייגענעם בלוט — דאָ איז אָבער אַ טרוקעניש, אַ שטילע שרפה, אַ לאַנגע גסיסה אין דאָרשט...

אין שטאָדט איז שטיל מיט אַ בייז שטילשוויינעניש... נור די אָרימע אומשולדיגע בהמה מריקעט נעביך און סאַפּעט ווילד אַז דאָס האַרץ רייסט פאַר וועהטאָג...

דושנע, נודנע, היים ווי אין אַ קאַלכאויווען, און דער שטויב שטעהט אין דער לופטען ווי אַ ברוינער רויך...

עס ליגען אין יעדער שטוב חולים, אָבער קיין טראָפּען וואַסער איז כמעט נישט צו געפינען צו ערפרישען דעם חולה, וועלכער ברענט אין העליש פייער...

קליינע קינדער פאַלען ווי שטרוי...

שרעקליכעס געשעהט אַלע טאָג:

אונטער אַ פּלויט האָט מען געפונען נעביך עפּיס אַ פערגעסען קינד, קוים עס מניאָקעט — עס טראָגען עס די זייטליך... אָט טהוט עס דעם לעצטען אטעם־ציה... עס שטאַרבט פאַר דאָרשט!...

עדה, די אַלמנה פון קליינע יתומים, האָט מען נעפונען ליגען אויסגעגאַנגען אין אַ קעלער. נעבען איהר דאָס זויג־קינד, וועלכעס פאַלט אַלע מאָל צו דאָרשטיג בייז צו איהר ברויסט, זויגט און קלעמט מיט כעס, און רייסט זיך אָב מיט אַ שוואַך הייזעריג געוויין – ווייל דער מוטערס בלוט איז שוין פערקיהלט און עס ציהט זיך שוין נישט מעהר...

ביז ווען נאָך וועט ברענען דער שרעקליכער גיהנם? דאס פאלק ווערט וואָס אַ שעה שוואַכער ווי אין גוף אַזוי אויך אין מוטה...

מען בעצופּט די בוימער אויסצוקוועטשען פון די גרינע פּרוכט פון די בלעטליך אַ קאַפּ זאַפּט צו דערקוויקען די נשמה...

ענדליך טרעט מען צו צום „ראש־העיר" עוזיה אַז ער זאָל הייסען עפענען די טויערען פון דער שטאָדט, זיך אונטערגעבען, דען ס'א'ז שוין נישט איבערצוטראָגען...

(פאָרטזעטצונג קומט)

בריעף־קאסטען פון רעדאקציאָן.

עס קענען ניט נעדרוקט זיין: אַ לויט ברייט איידער אַ פּונט גאָלד (פ. ש.), אמר ר׳ יוחנן (מיר.), חאראלער יודישער קאָנגרעס, אַ שמועס אין שבועות (אל). איך האָב מיר ניט בערעכענט (ל.), אַ נייער ציוניסט (צ.), דער פּאָסטקאַסטען, אליה וועלטמענש, לשנה טובה, טרוושינאווקא און איהרע העלדען, אהין און צוריק, דער געפאַלענער פון קריזיס, איין בילד פון א דאָרפישער יודישער פאמיליע, שבת נחמו (א. ל. כ.), א יודיש שטעדטיל, דער יתום אין תלמוד תורה, יצחק דער פריקאשציק, א נארישער חלום, דאס בענעגעניש (ל. ל.), דאָס פערטריבען קינד, דער נביא יחזקאל (פ.), יודישער נחת (מ. פ.) פערציהט פאר ציוניזם (א. וו.), בריעף פון טארעריעווקי, פריש און געזונד און משוגע (א. ב.), דער חורבן אין גאלוועסטאן (וו.), דבורה די משוגענע, געפונען ארבייט (ר. וו.), טוביה דער שדכן, יאהרצייט (פ.), איין אמת'ער חלום (ש.), א איבערשמועס צווישען יאקיל פראָסטאק און יעקיל שוסטער, דער ארימער יעקב'לעי ישראלקע, ביי נאכט אין קאזארמא, דור'ל עלוי.

ה. א. ד. ל. צום דרוקען ניט געאייגענט. פרופט צושיקען עטוואס אנדערעס.

ה. ק. אייערע שירים זענען אהן טעם.

בריעפקאסטען דער אדמיניסטראציאָן.

מיר בעטען אונזערע אַבאָנענטען אין מאָזיר (גוב. מינסק) זאָ פריינדליך זיין און אונז מודיע זיין די אַדרעססע פון העררן פ י ש מ אַ ן (ג ע וו ע ז ע נ ע ר אַ ג ע נ ט פ ו ן „י ו ד"), ז יי י ן נ אָ מ ע ן א ו ן פ אָ ר נ אָ מ ע ן.

ש׳ פריץ אי׳ ליליענעץ. איהר געפינדט זיך ביי אונז נישט אונטער דיעזער אדרעססע: שרייבט אונז די ריכטיגע.

חיים־זלמן... אין נעוויל וויטעבסקער גוב: אייער אונטערשריפט איז אונמעגליך דורכצולעזען: שרייבט דייטליך.

ב׳ שיין אין... 50 קאָפּ׳ מארקען ערהאלטען; איהר שרייבט נישט אייער שטאדט, שרייבט איינע דייטליכע אדרעססע אדער דעם נר. פאן באנדעראל; זאנסט אונמעגליך אויסצוזוכען.

נדבות.

ארבייטער פאנד אין פאלעסטינא

מרדכי טרייזאן, סימפורפל 1 רו"כ.

פיר די שולע אין יפו

ה׳ י. יוסילעוויטש, בוענאס־איירעס — 15 רו"כ.

נאציאנאל־ביבליאטהעק אין ירושלים

ה׳ י. יוסילעוויטש בוענאס־איירעס — 12 רו"כ.

פיר נשרפים

צור פערפיגונג פון רעד. „דער יוד" מ׳ דנה נעססעל, כפר ריבונסקאָיע 5 רו"כ

בעקאנטמאכונג.

אין אויפטראג פון דירעקטאריום, און כדי, פארשטעלענדיג דעם ריכטיגען מצב פון די זאכען, צו פערמיידען מיססםפערשטענדניססע, זיינען מיר מודיע די אקציאנערען פון יודישען קאלאניאלבאנק פאלגענדע וויכטיגע מיטטהיילונגען :

חאטש דאס לאנדאנער ביורא האט פון דעם מאנאט יוני 1899 אן ביז דעם היינטיגען טאג צוגעגרייט, איינגעטראגען און ארויסגעשיקט:

124,911	צוטהיילונגס בריעפע,
5,705	פראוויזארישע (וורעמענני) סערטיפיקאטען,
26,201	סערטיפיקאטען,
9,101	אינהאבער־אקציעס,

צוזאמען 165,918 שטיק סערטיפיקאטען אויף צוזאמען איבער 305,000 אקציעס, האט זיך דאך געטראפען, אז איניגע זענדונגען זענען נישט אנגעקומען לויט אדרעסע וועגען שוועריגקייטען ביי דער גרעניץ, אדער וועגען נישט ריכטיג געשריעבענע סובסקריבציאנספארמולארע, אונגעניגענדע ליסטען אדער פעהלענדע געלד־און ליסטען אוויזע. די גרעניץ־שוועריגקייטען זענען מיר שוין אריבער בשלום, ווייל דאס מיניסטעריום האט מתיר געווען פריי דורכצולאזען אונזערע אקציעס און קופאן־בויגען און ארויפגעלעגט אויף די אקציעס נור א שטעמפעל־שטייער פון 15 קאפ׳.

עס איז אבער נאך דא פיעל פעלע, וואס די אקציאנערען האבען עד היום נישט ערהאלטען זייערע אקציעס וועגען די דערמאהנטע סבות אדער וועגען דעם וואס די אגענטען האבען נאך נישט אריינגעשיקט קיין לאנדאן זייערע סובסקריפציאנסליסטען, חאטש מען האט זיי שוין פיעלמאל מזהיר געווען דאריבער.

מיר ווענדען זיך דארום היערדורך מיט דער ערנסטעסטער אויפפאָרדערונג צו די דאזיגע אקציאנערען :

1) די אקציאנערען, וועלכע האבען ידיעות, אז זייערע אקציעס זיינען געווארען ארויסגעשיקט, נאר האבען זיי נאך נישט בעקומען מוזען זיך תיכף ווענדען צו דער נאהנסטער גרעניץ־צאל־אמט מיט דער ביטטע, אז מען זאל זיי הערויסגעבען זייער פאקעט, אנווייזענדיג אויף דעם בעפעהל פון מיניסטער און בעצאהלענדיג די 15 קאפ׳ סטעמפעל פער אקציע. אים פאל ווען מען וועט זיי נישט ארויסגעבען די אקציעס במשך פון 6 וואכען דארפען זיי מודיע זיין וועגען דעם קיין לאנדאן, און מיר וועלען טהון אלעס נייטהיגע כדי צו ארדנען די זאך.

2) אקציאנערען, וועלכע האבען נישט בעקומען די אקציעס איבער איין אנדער סבה, זאלען תיכף אריינשיקען קיין לאנדאן איין אויסגעשריעבענעם פארמולאר לויט דער בייגעלעגטער פארם, געבענדיג ריכטיגע תשובות, אויף אלע שאלות און ארויסשטעלענדיג אלע נייטהיגע מספרים, און נאכדעם וועלען זיי בעקומען אנטווארט אדער מקבל זיין די אקציע.

3) די אקציאנערען מוזען אויך וויסען, אז ווען זיי צאהלען איין געלד אין איין אויסלענדישע באנק און מעלדען דאריבער קין לאנדאן, איז די מעלדונג אליין נישט גענוגענד פאר דער יודישער באנק ביז זי בעקומט א בעשטעטיגונג פון דער באנק שטעלע וואו מען האט איינגעצאהלט דאס געלד און אייך די געהעריגע ליסטע פון אגענט, ביי וועלכען מען האט געחתמ׳ט אויף די אקציעס. ערשט דאן קענען ווערען ארויסגעשיקט די אקציעס.

4) אויסערדעם קומען זעהר אפט פאר פעלע, דאס די אקציאנערען זיינען מודיע צו שפעט אויף וואס פאר איין ארט עס דארפען ווערען אויסגעשריעבען זייערע סערטיפיקאטען, ד. ה. זענען מודיע שוין נאכדעם אז די סערטיפיקאטען זיינען געווארען אויסגעשריבען, לויט ווי עס שטעהט אין די ערשטע סובסקריפציאנס־ליסטען. ווען אזאלכע אקציאנערען ווילען אבער דוקא אז מען זאל איבערמאכען זייערע אקציעס דארפען זיי מודיע זיין ריכטיג ווי די ענדערונג זאל געמאכט ווערען און אויך אריינשיקען געלד פאר די נייטהיגע שטעמפעל און שפעזען.

5) אין שטעדט, וואו עס געפינען זיך איניגע אגענטען, טרעפט אפטמאל, דאס יעדער שרייבט אנדערש וועגען דיזעלבע אקציעס; עס איז אויך פארגעקומען אז איין אגענט, וועלכער האט בעקומען אקציעס צום פונאנדערטהיילען, האט זי פערהאלטען ביי זיך, ווייל ער האט מורא געהאט אז אנדערע אקציאנערען, פאר וועלכע ער האט נאך נישט בעקומען קיין אקציעס, וועלען האבען צו איהם פרעטענזיעס. עס איז אויך מעגליך אז אין לאנדאנער ביורא זענען געמאכט געווארען איניגע טעות׳ן און פערזעהען און דאס ביורא איז גרייט אזאלכע צו פערריכטען, ווי באלד זי וועט בעקומען די נייטהיגע ידיעות.

לאנדאן נאוועמבער 1900

49, Leadenhall str. E. C.

דזשעמס ה. לעווי

גענעראל־סעקרעטער.

נישט אויסשרייבען:
נאר פיר דער ענגלישער קאנטאר

When received ____________

Our Postal No. ____________

Foreign Agents' ____________

Date when paid or advised ____________

No. of letter ____________

Accountants' Signature ____________

דא הויבט מען אן שרייבען

ארט ____________ גובערניע ____________

ווען איז איינגעצאהלט דאס געלד? ____________

וויפיעל געלד? ____________

ריכטיגע אדרעססע פון אגענט מיט לאטיינישע בוכשטאבען. ____________

די דאטע (טאג, חדש, יאהר) פון צאהלונג. ____________

נומער פון אקציען-בריעף	פאמיליע און פארנאמען מיט לאטיינישע בוכשטאבען	צאהל פון די אקציעס	נייע פאל בעצאהלטע אקציעס 100 %		ערשטע 20 %		צווייטע 20 %		דריטע 20 %		פירטע 20 %		פינפטע 20 %		שטעמפעל אויף אינהאבער-אקציעס 72 קאפ'		צינזען 28 ק'		פער-שיעדענע הוצאות		סך הכל	
			ק'	ר'	ק'	ר'	ק'	ר'	ק'	ר'	ק'	ר'	ק'	ר'	ק'	ר'	ק'	ר'	ק'	ר'	ק'	ר'
	סך הכל																					

Verlag „Achiasaf“. Verantwortlicher Red. M. Berkowicz. — Herausgeber u. Buchdruckerei Josef Fischer Krakau